Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine
Godina XI Broj 116
Februar 2015. godine
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

direktor NIU „BIC"
Mirko Bajić
v.d. glavnog i odgovornog urednika:
Nataša Stantić

Savit novina:
Mirjana Savanov, Nikola Babić, Agneza Rodić Vojnić, Branko Pokornić, Ružica Parčetić

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Stalni saradnici:
Eva Bačlija, Ana Vojnić Kortmiš, Desa Kujundžić, Ružica Parčetić, Nataša Stantić, Tihomir Kujundžić Matković, Eva Pečkai Kovač, Zvonko Stantić, Vanja Kolar

Naslovna strana:
Najlipša prelja 2015.

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subotica
Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine:
Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bunjnacsav@gmail.com

Regionalna kancelarija u Somboru:
Jovana Popovića bb
Telefon/fax: 025 434-059

CIP – Каталогизација у публикацији Библиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE *novine*: informativno - političko glasilo / glavni i odgovorni urednik Suzana Kujundžić - Ostojić. - 1998-2004; God. I, br. 1 (2005). - Subotica: NIU Bunjevački informativni centar, 1998-2004; 2005. - Ilustr.; 30 cm
Mesečno

ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Na početku ovog miseca obilužen je prvi u nizu nacionalni praznika Bunjevaca – „2. februar – Dan Velikog prela". Oni koji su prisustvovali Velikom prelu, kojim je proslavljen ovaj praznik, iz prve ruke su mogli čut kako to nas, Bunjevce, drugi vide. U ime pridsidnika Republike Srbije Tomislava Nikolića, Nedeljko Tenjović, generalni sekretar pridsidnika, još jedared je ponovio Nikolićove riči – da su Bunjevci samo Bunjevci, da nisu ni Srbi ni Hrvati!

Bunjevci su itekako svesni ovi riči, a čini se i svit oko nas, što dokaziva i poruka koju je na Velikom prelu uputio u ime Grada Subotica Jene Maglai, gradonačelnik Subotice, da su Bunjevci najviše naučili na pogriškama u prošlosti i da na osnovu ti lekcija sad, ko sazrila nacionalna zajednica, grade svoju budućnost. Da lokalna samouprava u Subotici stoji iza svoji riči potvrđiva odluka da se Festival bunjevačkog narodnog stvaralaštva svrsta u grupu manifestacija od značaja za Grad Suboticu, čime će se u velikoj miri doprinet očuvanju i zaštiti kulturne baštine Bunjevaca, koji više od tri vika žive u ovoj varoši.

Čini se da su ove poruke došle u pravo vrime i na pravom mistu, jel kako kaže i dio najlipše preljske pisme Velikog prela 2015. godine:

„...Prelo nam je obilužje roda,
obaveza i čast nigovanja.
Prelo nam je svidok postojanja,
tradicija vridna poštivanja..."

Upravo zato nema bolje prilike, neg da na prazniku, kojim se sićamo prvog javnog okupljanja Bunjevaca, čujemo riči podrške, al i opomene!

Strana 5

Strana 7-9

Strana 10-13

Strana 16-17

Strana 22

Strana 22-23

Sadržaj

4
Ozbiljno pridstavljanje bunjevačke kulture
5
Nedostatak sridstava muči sve nacionalne savite
6
Animirat dicu
7-9
Tradicija vridna poštivanja
10-13
Prela u Bajmoku, Somboru i Tompi
16-17
Kovač po zanatu, harmonikaš u duši
17
Uvik dio svake bunjevačke familije
18-19
Kulen po ukusu pristonice
22-23
Dragocina iskustva su na svakom koraku

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

FESTIVAL BUNJEVAČKOG NARODNOG STVARALAŠTVA NALAZI SE MED MANIFESTACIJAMA OD ZNAČAJA ZA SUBOTICU

Ozbiljno pridstavljanje bunjevačke kulture

Tradicionalni Festival bunjevačkog narodnog stvaralaštva u 2015. godini doživiće svoje četrnajsto izdanje, a ono će bit značajno po tom što će po prvi put bit organizovan ko manifestacija od značaja za Grad Suboticu. Naime, odlukom lokalne samouprave ovaj Festival se svrstava u probranu grupu manifestacija kojima se Subotica diči, poput Dužijance, Inter-etno festivala, Filmskog festivala na Paliću...

– Na pridlog Mirka Bajića, pridsidnika Izvršnog odbora Bunjevačkog nacionalnog savita, al i zaminika pridsidnika Skupštine Subotice, počeli su prigovori s pridstavnicima lokalne samouprave, a oni su, evo, na našu veliku radost, urodili plodom. Važno je da imamo manifestaciju koja će na ozbiljan način pridstavit bunjevačku kulturu, a u našoj zajednici imamo dovoljno kapaciteta da to uradimo na ozbiljan način. Pridlog je da, brez obzira na to kolika bude količina opridiljeni novaca, napravimo kvalitetan projekat, ne megalomanski, koji će imat svoje pridfestivalske i festivalske dane. Plan je da se pridfestivalski dani održava-je od 21. do 28. avgusta, a festivalski od 4. do 10. septembra 2015. godine – divani Kata Kuntić, pridsidnica KUD „Bunjevka" di se Festival i rodio, al i pridsidnica Odbora za kulturu u BNS-u.

Divaneć o pridstojećem, Kuntićova se sića prithodni trinajst festivala, radosti i tuga koje su se mišale, jer je Festival bio i u „mirovanju", nije održan 2011., 2012. i 2013. godine.

– Prvi Festival održan je 1998. godine u Tavankutu, di je KUD „Bunjevka" tad i radilo. Išli smo s folklorom na festivale u zemlji i inostranstvu, oduševio me je Balkanski festival u Ohridu, i tu se rodila ideja. Uporedo me vodila i ideja da triba očuvat bunjevačku baštinu koja je velika i značajna, pogotovo u tom periodu, jel sam vidila da naša kultura odlazi u druge sridine. Prvi Festival je bio skromniji, trajo je dva dana, imali smo etno izložbu i folklorno veče, al i sjajnu reakciju gostivi. Došli su nam i Zvonko Bogdan, Katarina Bačlija... Dobili smo volju da nastavimo dalje.

Tokom naredni godina Festival je trpio izmine, minjo se i napridovo, da bi od 2000. do 2004. godine doživio najveći procvat.

– U tom periodu smo imali i pridfestivalske i festivalske dane. Sićam se da smo jedne godine pridfestivalske dane imali u Bajmoku, Tavankutu, Đurđinu, Starom Žedniku, Maloj Bosni, Ljutovu, Aleksandrovu i Malom Bajmoku. Pored tog, bilo je pet festivalski dana, imali smo spektakularno svečano otvaranje, etno izložbe, istorijske tribine, književne tribine, muzičke i folklorne večeri...

No, kako je bilo sve manje sridstava za održavanje Festivala, tako su se i organizatori snalazili da uštede di je bilo moguće.

– Iako je Festival pripoznat ko prioritetni projekat u novoosnovanom Bunjevačkom nacionalnom savitu, polagano smo gubili podršku. Morali smo se prvo odreć folklorne večeri, na koje je odlazilo najviše novaca, smanjivali smo program i bili prinuđeni da 2010. godine metnemo tačku. Dalje nismo mogli!

Iako su reakcije zbog prikidanja Festivala oma uslidile, ova manifestacija je pokrenuta tek 2014. godine.

– Na inicijativu Suzane Kujundžić Ostojić, tad pridsidnice POUNSBNM sad pridsidnice Savita, pokušali smo da vratimo ovu manifestaciju, da osmislimo dobru programsku šemu i da to bude zajednički program Bunjevaca, a ne samo jednog kulturno-umitničkog društva. I uspili smo, Festival je vraćen u manjem obliku, na nesriću se održavo u jeku pridizborne kampanje i to nas je malo poremetilo, al je važno da smo krenili novim koracima. Sad, kad imamo podršku Grada Subotice, možem kazat i da imamo i dovoljno kapaciteta za jednu ozbiljnu organizaciju pravog Festivala bunjevačkog narodnog stvaralaštva – dodaje na kraju Kata Kuntić.

N. S.

SUBOTICA NAS POŠTIVA

Kako je to kazala i Kata Kuntić, važna, možda i prisudna karika u povezivanju s lokalnom samoupravom, bili su napori Mirka Bajića, pridsidnika IO BNS-a. On, na pitanje koliki je značaj ovog Festivala za bunjevačku zajednicu, odgovara:

– Od ogromne je važnosti za bunjevačku zajednicu to što je manifestacija, koja u osnovi ima za motiv očuvanje i zaštitu kulturne baštine Bunjevaca, uvršćena u manifestacije od značaja za Grad. S jedne strane to je potvrda da Grad pripoznaje take potribe Bunjevaca, a s druge strane da će se lakše, neposridnije i ravnopravnije ostvarivat sridstva iz gradskog budžeta za organizaciju Festivala bunjevačkog narodnog stvaralaštva.

Bajić ističe da je put do ostvarivanja ovog prava bio priko pravog pridstavljanja značaja Festivala.

– Odlukom Gradskog veća odriđene su manifestacije od značaja za Grad. Tribalo je samo na pravi način prikazat značaj manifestacije. Mi smo to učinili i rukovodstvo Grada je pripoznalo interes u organizaciji Festivala bunjevačkog narodnog stvaralaštva.

Ovaka odluka ima i svoje dublje značenje, smatra Bajić.

– To je potvrda da kad mi, ko pridstavnici bunjevačke zajednice, nastupamo na argumentovan i odgovoran način, nema priprika da to Grad ne poštuje. To je i dokaz da položaj naše zajednice ne zavisi od drugi, neg od nas sami. Ako se sami na pravi način ne borimo za svoj položaj i prava, niko to neće činit misto nas!

ZAMINICA POKRAJINSKOG ZAŠTITNIKA GRAĐANA POSITILA I BNS

Nedostatak sridstava muči sve nacionalne savite

Zaminica pokrajinskog zaštitnika građana – ombudsmana za zaštitu prava nacionalni manjina **Eva Vukašinović** je u okviru svoje posite nacionalnim savitima nacionalni manjina koje svoje sidište imaje u Vojvodini obašla i Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine, a bila je to prilika da se prodivani o problemima koji muče ovu zajednicu, al i o načinima kako se oni mogu privazić.

Eva Vukašinović, sa saradnicima, u divanu sa Suzanom Kujundžić Ostojić i Katom Kuntić

– U okviru svojih nadležnosti pratimo ostvarivanje prava nacionalnih manjina, a radili smo istraživanje o radu nacionalnih saveta. Odlučili smo da izvršimo obilazak, da steknemo sliku o izbornom procesu, iz ugla predstavnika nacionalnih saveta, da vidimo kako su izvršene izmene statuta, imajući u vidu da se menjao Zakon o nacionalnim savetima. Razgovaramo o projektima, problemima, mogućnostima obraćanja ombudsmanu u cilju ostvarivanja prava. Svaki put se iznenadim kada vidim koliko se stvari može saznati neposrednim uvidom. Mnogo je sadržajnije razgovarati sa predstavnicima nacionalnih saveta na terenu, stvori se drugačija slika nego što se to vidi preko upitnika – rekla je Eva Vukašinović u izjavi za „Bunjevačke novine".

Na pitanje koji to specifični problemi muče bunjevačku zajednicu u odnosu na druge, Eva Vukašinović odgovara:

– Dosta problema su zajednički za sve nacionalne savete. Tiču se pitanja zakonskog uređenja prava nacionalnih manjina, sada kada su odrebe Zakona u velikom broju stavljane van snage, postavlja se pitanje drugačijeg formulisanja zakonskih rešenja. Problemi u praksi proizilaze iz nedostatka sredstava, a oni su zajednički za sve savete. Dosta pitanja proističe iz nedovoljne pripremljenosti za projektno finansiranje u oblasti kulture i to nije novo pitanje. Svaka zajednica je priča za sebe, pa tako i bunjevačka. Ovde prepoznajemo problem u ostvarivanju prava na službenu upotrebu jezika, a najveća kočnica za to jeste što imamo bunjevački govor, a ne jezik. Takođe, zbog brojnosti, ova zajednica ne može da računa na sredstva koja bi lokalna zajednica trebala da rasporedi. Tu su i drugi problemi, uz osnovu u izrazito lošem finansijskom položaju.

Sa zaminicom pokrajinskog ombudsmana divanili su pridstavnici Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, **mr Suzana Kujundžić Ostojić** i **Kata Kuntić**, a mr Suzana Kujundžić Ostojić, pridsidnica BNS-a ističe:

– Divanili smo o proteklom izbornom procesu, kako je on proteko, formiranju Nacionalnog savita, statutarnim prominama, planovima u naredne četri godine, o problemima koje imamo u samom radu, prija svega u četri oblasti o kojima se svaki nacionalni savit stara. Tražili smo put do rišenja i kako nam oni mogu pomoć u tom – ističe mr Kujundžić Ostojić i dodaje da BNS ima izuzetno korektnu saradnju u proteklim godinama:

– Obratili smo njim se 2008. godine kad bunjevačka zajednica na nivou Grada Subotice nije mogla učestvovat na konkursima za kulturu pod izgovorom da nemamo standardizovani jezik. Nakon što je taj problem rišen, obratili smo im se i povodom pomoći oko izrade udžbenika na bunjevačkom, jer je taj proces trajo čak sedam godina. Ombudsman je reagovo i stigo je rezultat.

N. S.

PROBLEMI

Mr Suzana Kujundžić Ostojić ističe da Bunjevci i dalje imaju značajni problema.

– Prema poslidnjem popisu Bunjevaca u Subotici nema više od 10% neg 9,57%, a zbog toga više nemamo pravo na finansiranje Nacionalnog savita od strane Grada Subotice. Tu ombudsmani ne mogu reagovat, jel je zakonski okvir taki, a kada se zna da će ovi rezultati bit na snagi osam godina, onda se lako da izračunat da ćemo izgubit oko 10 miliona dinara i to oni sridstava koja su trošena na obrazovanje. Zbog manjka sridstava ne možemo zaposlit osobu koja bi bila zadužena za tumačenje pravni odredbi, pa nam je zaminica pokrajinskog ombudsbama ponudila pomoć u vidu saradnje da im se obratimo i tražimo savit njeve pravne službe.

AKTIV UČITELJA ODRŽO SASTANAK POVODOM POČETKA DRUGOG POLUGODIŠTA

Animirat dicu

S praznicima završio se i zimski raspust za osnovce i srednjoškulce. U susrit drugom polugodišta školske 2014/2015. godine, učitelji koji u osnovnim škulama pridaju izborni predmet bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture, održali su sastanak u prostorijama Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine u ponediljak, 12. januara.

Na ovom, prvom, sastanku Aktiva učitelja u 2015. godini svi predavači podneli su izveštaj o realizaciji izbornog predmeta bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture koji se odnosio na prvo polugodište.

Nuz to donet je kalendar aktivnosti za učenike koji pohađaju ovaj izborni predmet, a koji ujedno važi i za predavače bunjevačkog. Tom prilikom prikazana je prezentacija digitalnog časa, koji je pripravila profesorica razredne nastave **Ruža Josić**, a koji se odnosi na Uskrs.

– Možemo bit ponosni na to kako lipo radimo na unapriđivanju obrazovanja pomoću savremeni tehnologija – istakla je tom prilikom **Mirjana Savanov**, profesorica razredne nastave, koja rukovodi Aktivom učitelja, te objasnila šta sve sadrži kalendar aktivnosti.

– Već u februaru počimamo s recitatorskim radionicama u okviru koji će se sarađivat s „Tandrčkom", pa će se za ovaj dičiji list slat radovi dice, al i tekstovi vezani za aktivnosti dice u škulama. U kalendar su uvršćene i aktivnosti u kreiranju „Bocka", lista za mlade na bunjevačkom jeziku. Jedna od novina jeste prisustvovanje predavača na tribinama u Bunjevačkoj matici, jel su to edukativne tribine, a poželjno je da njima prisustvuju i učenici, pogotovo stariji razreda, što ujedno mož bit i čas bunjevačkog. Ujedno, predavači mogu procinit i koje su to tribine na kojima i dica mogu uzet učešća, naravno u saradnji s Bunjevačkom maticom – objašanjava Mirjana Savanov.

Kalendar aktivnosti obuhvata i učestvovanje na izložbama koje slide, počev od uskršnji izložbi. Nuz sve to, nezaobilazan je i projekat Bunjevačke matice, pod nazivom „Bunjevačka lipa rič".

– Očekujemo da svi uzmu aktivno učešće i angažovanje u ovom projektu, koji se, već po tradiciji, završava priredbom. Pored izleta za naše učenike, u kalendar smo uvrstili i osmišljavanje načina motivacije učenika za izborni predmet bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture, putom animirani filmova, spotova – dodaje Mirjana Savanov.

Izražena je i potriba veće zastupljenosti dice u televizijskoj emisiji na bunjevačkom jeziku „Spektar", za početak u vidu kraći priloga u kojima bi dica recitovala, te divanila o časovima bunjevačkog, a u okviru koji bi bili prikazani i njevi radovi.

– Na taj način, kroz razne aktivnosti i zadatke, kod dice se razvija odgovornost. Ujedno na taj način dica afirmišu svoje vršnjake. Međutim, sve to ne može uradit jedan čovik, već svi mi koji smo zastupljeni u određenim aktivnostima. Samo ako budemo dobro sarađivali i ako budemo imali sluha za ono što je budućnost, a to su naša dica, možemo se nadat dobroj realizaciji svega zacrtanog, a iskreno se nadam uspišnoj 2015. godini – kazala je na kraju našeg divana Mirjana Savanov.

S. N.

VELIKIM PRELOM OBILUŽEN NACIONALNI PRAZNIK BUNJEVACA

Tradicija vridna poštivanja

Nedeljko Tenjović, generalni sekretar pridsidnika Republike Srbije Tomislava Nikolića: „Bunjevci su građani Srbije i država Srbija će doprineti i nastojati da vam pomogne da održite svoj identitet, kulturu i običaje.". Tušta svita se okupilo da zajedno proslavi Dan Velikog prela. Po tradiciji birane su najlipše prelje i najlipša preljska pisma, a nije izostala ni bogata tombola

Više od 130 godina prošlo je od prvog javnog prela koje je održano u Subotici u organizaciji Pučke kasine. Bilo je to ujedno i prvo veće javno okupljanje Bunjevaca, i prelo je dobilo na značaju, te od porodičnog običaja, ušuškanog u zimske noći, piraslo je u rado posićenu manifestaciju. Značaj prela za Bunjevce je utoliko veći jel pridstavlja i jedan od četri nacionalna praznika bunjevačke zajednice.

Poštujuć svoju istoriju, tradiciju i običaje i ovogodišnji praznik „2. februar – Dan Velikog prela" obilužen je na svečan način – Velikim prelom, u organizaciji Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine. Prelo je održano na Marin dan u ponediljak, 2. februara, u restoranu „Spartak S" u Subotici.

Veliko prelo 2015. godine uveličali su i gosti s najvišeg, republičkog nivoa. Prisutni su bili **Nedeljko Tenjović**, generalni sekretar pridsidnika Republike Srbije **Tomislava Nikolića** i **Stanislava Pak Stanković**, savitnica pridsidnika Nikolića. U ime pridsidnika Srbije, tokom svečanog programa Velikog prela, skupu se obratio Nedeljko Tenjović čestitajuć praznik, te tom prilikom ponovio riči pridsidnika Nikolića iz 2013. godine, s proslave 25. novembra – Dana Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena.

Najlipše prelje: Milica Kojić, Ivana Jakšić, Emina Tikvicki

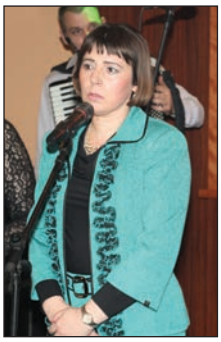

Nedeljko Tenjović, Jene Maglai i Suzana Kujundžić Ostojić

Domaćini i važne zvanice na Prelu u Subotici

– Za Bunjevce neki kažu da su Hrvati, neki da su Srbi, a vi ste svoji, vi ste Bunjevci, građani Srbije i država Srbija će doprineti i

PISMA O PRELU ISTINITA

I dok svi verovatno znamo bar dio pisme „Bunjevačko prelo" koju godinama piva Zvonko Bogdan, moždar se manje zna da je rič o upravo njegovoj autorskoj pismi, a da je ona pisana po istinitim motivima.

– Svaka pisma ima svoju pripovitku, pa i ova, a ova je vezana za istinite ljude i događaje. Nastala je osamdeseti godina kad sam imo prilike da se podsitim jednog vrimena koje se više ponovit neće. Pamtim prela iz 1951., 52., 53. godine, jer sam odlazio na bunjevačko-šokačka prela u Somboru. Vrlo dobro pamtim da nam je glavni gost bio orkestar Tumbas Pere Haje. Kad su 1953. godine osvojili prvo misto na takmičenju folklora i muzike u Langolenu kod Londona bio sam oduševljen njevom nagradom. I kada sam počo da se bavim pisanjem stihova, ovu pismu sam poklono svima koji su se nalazili na tom prelu – divani Zvonko Bogdan, pa nastavlja:

– Pamtim prela kada sam bio još zdravo mali, kad su se prela održavala po kućama. Kasnije su se prela priselila u kafane, danas to izgleda kako izgleda, al je važno da se prela i dalje održavaje.

N. S.

nastojati da vam pomogne da održite svoj identitet, kulturu i običaje – istako je generalni sekretar pridsidnika Nikolića.

Stanislava Pak Stanković, savitnica pridsidnika Republike Srbije istakla je tom prilikom da Bunjevci imaju svoje običaje i da se po tom razlikuju od drugi nacionalni zajednica i dodala:

– Bunjevci su stara nacionalna manjina koja zajedno živi sa Srbima, Hrvatima, Mađarima ovde u Srbiji, kojoj puno znače.

Sićanje na prvo prelo svake godine sve je svečanije i lipše, a za pripadnike bunjevačke zajednice pridstavlja i jednu istorijsku prikritnicu.

– Ono što su naši prici uradili 1879. godine kad se nji iljadu u svečanim bunjevačkim narodnim nošnjama pojavilo u javnosti i kazalo tadašnjoj državi evo tu smo i ponosni smo na svoje poriklo, mi u dvanajstoj godini postojanja Nacionalnog savit bunjevačke nacionalne manjine praznujemo i trudimo se da sačuvamo tradiciju na taj dan – kazala je uoči Veliko prela **mr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

U ime Grada Subotice Velikom prelu je prisustvovo i gradonačelnik **Jene Maglai**. On je svoje obraćanje iskoristio ko priliku da ukratko analizira dešavanja u bunjevačkoj nacionalnoj zajednici.

– Ono što je možda za ovu godinu posebno značajno jeste da je Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine konsolidovan, da ima jednu stabilnost i percepciju svog rada i perspektive u smislu šta želi da postigne. Bunjevci su sačuvali svoju zajednicu, jedinstvo i samostalnost. Bunjevačka zajednica je zdrava zajednica, koja je naučila mnoge lekcije iz prošlosti i na tim lekcijama gradi svoju budućnost, u smislu da ne ponavlja greške iz ranije istorije. To je najveći rezultat koji je u prošloj i ovoj godini postigla bunjevačka zajednica, sazrela je da gradi svoju budućnost, a prelom samo dokazuje da itekako ima kapaciteta da okupi svoju zajednicu i čuva svo-

TITULU NAJLIPŠE PRELJE PONELA IVANA JAKŠIĆ

Ponosna na titulu

Od 14 prijavljeni divojaka na izbor za najlipšu prelju, pobidila je šesnajstogodišnja **Ivana Jakšić** iz Sombora, koja je već devet godina članica KUD „Ravangrad".

– Ponosna sam što sam izabrana za najlipšu prelju, jel za mene to pridstavlja jedan vid obrazovanja, kulture, upoznavanja s bunjevačkom tradicijom, a imala sam prilike da saznam štogod novo o samom Prelu, ko i da vidim svu šarolikost bunjevačke narodne nošnje – divani Ivana. Budući da je od sami početaka održavanja prela, nošnja bila sastavni dio slike tradicije i kulture, naša sagovornica je pridstavila gostima kako se to u Somboru ona nosila.

– Na izboru za najlipšu prelju sam obukla ručno rađenu košulju, bilu svilu, dukate i cipele – tradicionalno bunjevačko svečano ruvo – objašnjava ovogodišnja najlipša prelja.

V. K.

ISTINA O PRELU

Noć marinska, subotička, kratka,
malo sati, al se dugo pamti!
Dok je pletu zvuci tamburice
srce igra ko da vatra plamti.

Veliko je bunjevačko prelo,
baš na Marin, drugog februara.
Dan naminjen za marinske sviće
i za spomen na vrimena stara.

Kad je prelo – mora bit veselo,
tako biva, stihovi ne griše.
Al to nije obično veselje,
Bunjevcima prelo znači više!

Prelo nam je obilužje roda,
obaveza i čast nigovanja.
Prelo nam je svidok postojanja,
tradicija vridna poštivanja.

Ta istina putuje sve dalje,
ni vitar je zaustavit neće,
umivena, podignute glave,
na se tuđe dukate ne meće.

Za njezine putove široke,
i za prelo, bunjevačko naše,
valjalo bi nazdravit večeras,
da se čuje kad se kvrcnu čaše.

Gabrijela Diklić

Mirko Bajić, pridsidnik Izvršnog odbora BNS-a, i direktor NIU „Bunjevački informativni centar", uručio je glavnu nagradu na tomboli, lap-top računar, Ani Gagić

ju tradicija – kazo je na Velikom prelu gradonačelnik Subotice.

Najlipše prelje i preljska pisma

Nezaobilazan dio svakog prela je izbor najlipši prelja i najlipše preljske pisme. Da žiri u izboru najlipše preljske pisme nema lak zadatak pobrinili su se vridni pisnici, koji su se na vrime odazvali konkursu za izbor najlipše preljske pisme. Med pristiglim radovima jedna pisma se izdvojila po svojoj poruki, a napisala ju je **Gabrijela Diklić**. Pisma nosi naziv „Istina o prelu". Plaketu za najlipšu preljsku pismu Velikog prela 2015. godine Gabrijeli Diklić je uručila pridsidnica NSBNM, mr Suzana K. Ostojić.

U konkurenciji za izbor najlipše prelje Dana Velikog prela 2015. godine našlo se 14 cura, a prisutni gosti bili su zaduženi da izaberu najlipšu. Čast da ponese titulu najlipše prelje imala je **Ivana Jakšić** iz Sombora. Za prvu pratilju najlipše prelje gosti su izabrali **Eminu Tikvicki** iz Subotice, dok se na mistu druge pratilje našla **Milica Kojić**, takođe iz Subotice.

Preljsko veselje

Posli zvaničnog dila programa Velikog prela 2015. godine uslidila je riznica pisama, koja je prisutne prošetala Panonskom ravnicom, a vođa na tom putu bio je **Zvonko Bogdan** u pratnji tamburaškog orkestra „Vinarija". Prva pisma podigla je na noge sve ljubitelje tamburaški nota i po mnogima, jedne od najlipši i najzastupljeniji pisama na prelu – „Kolo igra, tamburica svira".

Po završetku programa Zvonka Bogdana veselje je nastavljeno u igri, počev od Velikog kola, priko Momačkog, Divojačkog, Tandrčka, Cupanice..., a ritam igračima davo je orkestar „Tajna".

Pridah izmed kola iskorišćen je kako bi gosti okušali svoju sriću. Naime, i ove godine organizovana je tombola, a glavnu nagradu, laptop, obezbidili su Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine i medijski sponzor Velikog prela 2015. godine, Novinsko izdavačka ustanova „Bunjevački informativni centar".

Vridna tombola obradovala je goste, koji su još jedared zaigrali poznata bunjevačka kola sa željom da se ovogodišnja atmosfera Velikog prela ponovi još koji put. Posli Dana Velikog prela, Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine ovog miseca obilužiće još jedan od nacionalni praznika Bunjevaca – „23. februar – Dan osnivanja Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine".

S. N.

GOSTI O VELIKOM PRELU

Milica Jaramazović, Subotica:
– Svake godine dolazim na Veliko prelo sa prijateljima. Prvenstveno dođemo da se družimo, jel je to jedna lipa razonoda, gosti mogu ode uživat u tamburaškoj muziki, mogu da se upoznaju s jednom kulturom i običajima. Uvik se prijatno osićam ode, zbog tog i dolazim.

Jožef Vig, Subotica:
– Ovo je peta godina kako sa svojom suprugom posećujem Veliko prelo. Svake godine jedva čekamo da dođe 2. februar, Marin dan, jer smo uvek spremni za ples, a ovaj put imamo priliku da uživamo uz pesme Zvonka Bogdana. Prela su bunjevačka tradicija od pamtiveka, to se i dalje treba negovati, a pogotovo izbor za najlepšu prelju i preljsku pesmu.

Ljubica Tumbas, Mala Bosna:
– Nikad ne izostajem sa Velikog prela. Sviđa mi se i atmosfera, i svi ti bunjevački običaji koji se pridstave na Prelu. Nisam nikad bila na onim starim, salašarskim prelima jel se to već dugo ne održava, al je ovo prilika da se podsitimo kako je bilo lipo kadgod na prelima. Drago mi je što se organizuje takmičenje za najlipšu prelju i najlipšu preljsku pismu, i što gosti imaje priliku da učestvuju u tom.

Ivan Šarčević, Subotica:
– Volim doć na prela zato što je to duh našeg naroda, naše tradicije koja je duga više od vika. Ako mi stariji nećemo na mlađe generacije prinet naše običaje, kako će oni saznat šta su prela i povodom čega se prave? Ja sam ko slikar puno puti nasliko radove na temu prela, a lane sam na Velikom prelu doniro sliku najlipšoj prelji.

Ljiljana Trećakov, Subotica:
– Veliko prelo je tradicionalno, uvik bude ukusna tradicionalna večera, izbor za najlipšu preljsku pismu i najlipšu prelju. Vaspitana sam da poštivam tradiciju i odrasla sam tako. Naši roditelji su pravili prela, i zbog tog mi je drago što se Veliko prelo održava na ovaki način, a ja već godinama prisustvujem proslavi. Važno je ovako čuvanje tradicije, i lipo je vidit da i mladi ljudi učestvuju u tom.

Stipan Budimčević, Svetozar Miletić:
– Budući da je Dan Velikog prela jedan od nacionalni praznika Bunjevaca, to kod mene budi posebna osićanja. Za mene je velika čast da prisustvujem na Velikom prelu, jel se tu osićam ko svoj med svojima, a upravo zbog tog sam i obuko tradicionalno bunjevačko ruvo. I kod nas u Lemešu Bunjevci održavaje prela i to je jedna lipa tradicija.

Anica Babičković, Subotica:
– Ovo je drugi put da sam na Velikom prelu i zdravo mi se sviđa. Već sam i prija bila upoznata s tim šta je Prelo i kako se kadgog održavalo, pa mi je drago što i u sklopu ovog Velikog prela ima oni tradicionalni dilova: izbor za najlipšu preljsku pismu i najlipšu prelju. Mogu već sad da kažem da ću rado dolazit i naredni godina.

V. K.

BKC „BAJMOK" ORGANIZOVO „BAJMOČKO BUNJEVAČKO PRELO"

Prilika za druženje, pismu i igru

U susrit obilužavanju jednog od nacionalni praznika Bunjevaca, prelo u Bajmoku okupilo velik broj gostivi koji su nuz tamburaške pisme i ukusnu krumpiraču ispratili prvi misec u ovoj godini

Poslidnjeg dana u januaru orio se Bajmok od vesele tamburaške muzike i mrišio je na dobru, tradicionalnu krumpiraču iz tepcije, i to sve u okviru obilužavanja jednog od četri nacionalna praznika bunjevačke nacionalne manjine – „2. februara – Dana Velikog prela". Naime, već po dugogodišnjoj tradiciji, Bunjevački kulturni centar „Bajmok" je u prostorijama Kulturno-prosvetnog društva „Jedinstvo-Eđšeg" godinu započo organizovanjom „Bajmočkog bunjevačkog prela". Nuz obilužavanje nacionalnog praznika Bunjevaca, proslavljen je i Marin dan.

Branko Pokornić

Pridsidnik BKC „Bajmok" **Branko Pokornić** je na samom početku programa pozdravio prisutne goste, te je iskoristio priliku da svim Bunjevcima čestita nacionalni praznik, a svim Marama imendan. On je tim povodom kazo:

– Mi već godinama intenzivno radimo na očuvanju običaja kod Bunjevaca, a iz godine u godinu smo sve uspišniji u tom. Kad je u pitanju bunjevački živalj u Bajmoku, tokom prithodni godina su na našim manifestacijama obiluženi svi praznici i običaji, te smo po tom postali pripoznatljivi. Sve te manifestacije su od opštog, nacionalnog interesa, budući da čuvaje našu kulturu, istoriju i tradiciju – divani Pokornić i dodaje:

– Želja BKC–a „Bajmok" je da se gosti na svim našim manifestacijama, pa tako i na ovoj, što lipše osićaju, da uživaje u tamburaškoj muziki i da se što više druže. Ovo je prilika da zaboravimo na svakodnevne probleme, da se opustimo, zaigramo i zapivamo, ko što je i red na prelima, al i da se podsitimo stari bunjevački običaja – zaključiva Pokornić.

Nezaobilazan dio „Bajmočkog bunjevačkog prela" je tradicionalna krumpirača, koja se svaki put za astalima s nestrpljenjom iščekiva. Domaćin manifestacije Branko Pokornić je izdivanio kako su tekle pripreme za ovo ukusno ilo.

– Da bi naša krumpirača bila

Dok su gosti uživali u programu i čekali krumpiraču, domaćini su se potrudili da darivaju sve Marije...

Dio programa Bajmočkog bunjevačkog prela

BOGATA TOMBOLA

Dio prela koji se uvik posebno čeka je tradicionalna tombola, koja je ove godine bila bogata i raznovrsna. Domaćini su za glavnu nagradu poklonili sto eura, a tom se najviše obradovala srićna dobitnica Svetlana Tomić.

tako ukusna bilo je potribno očistit 150 kila krumpira, nuz to smo pripravili 45 kila mesa za kobasicu, napravili smo 20 kila krvavice, zatim 40 kila rebara, ko i 20 kila slanine. Uvik se trudimo da sve bude friško, zato gosti i vole našu krumpiraču. Za kraj, naravno, iđe i pogača s makom.

U programu ovogodišnjeg prela je učestvovala foklorna sekcija BKC „Bajmok" sa spletovima bunjevački igara, a budući da prela inspirišu bunjevačke pisnike da napišu stihove, svoju pismu posvećenu prelu je izdeklamovala **Gabrijela Diklić**, dok je stihove **Alise Prćić** pridstavila **Milica Kolar**. Ko i svake godine, organizator je sve Marije, Marine, Mare i Mariške obradovo prigodnim poklonima za imendan, posli čega su gosti nastavili druženje u veseloj atmosferi za koju je bio zadužen tamburaški orkestar **Antuna Letića Nuneta**.

Da prela nisu ko kadgod, potvrdila je jedna od gošći, **Kata Marganić**. Međutim, ona je izrazila zadovoljstvo što se i danas čuvaje stari bunjevački običaji, i što ne zaboravljamo ko smo.

ROĐENDANSKO IZNENAĐENJE

Danijelu Kumer, članicu folklorne sekcije BKC "Bajmok" i KPD „Jedinstvo–Edšeg", su na prelu njezine kolege obradovale povodom njezinog 22. rođendana. Prijatelji su joj nuz pismu, poklon i kolač čestitali rođendan, dok je Danijela s osmijom na licu i suzama u očima izrazila svoje oduševljenje s

ričima da pravi prijatelji ipak postoje.

– Prelo je oduvik bilo jedan lip bunjevački običaj. Meni su u sićanju najviše ostala ona naša salašarska prela, otkaleg je i poteko ovaj običaj. U zimsko doba, kad napada velik snig, gosti su na prelo dolazili s velikim soncama. Muškarci su obično divanili i pili, žene su štogod zajedno radile, dok su momci i divojke prelo iskoristili da se sastanu. Tamburaši su svirali, to je bila posebna zabava za sve na salašu, koja je znala trajat i po dva-tri dana – prisića se Kata, i ističe da joj je drago što se prela i danas održavaje, iako na štogod drukčiji način.

Iz godine u godinu prelo u Bajmoku podržava Nacionalni savit bunjevačke naciolne manjine, a u to ime je pridsidnik Izvršnog odbora Savita **Mirko Bajić** istako značaj obilužavanja bunjevačkog nacionalnog praznika. On je dodo da BKC „Bajmok" na pravi način čuva bunjevačke običaje, te da i druge institucije i organizacije mogu puno naučit od njega.

Prelo su, nuz velik broj Bajmočana, uveličali i gosti iz Subotice, Đurđina, Male Bosne, Mišićeva, Beograda, Malog Iđoša i Sremski Karlovaca koji su i ovaj put svojim kućama očli s lipim utiscima.

V. K.

ODRŽANO XV MARINSKO BUNJEVAČKO PRELO U SOMBORU

Somborci obilužili nacionalni praznik

U subotu, 31. februara, somborski Bunjevci svečano su obilužili Nacionalni praznik Bunjevaca, 2. februar – Dan Velikog prela. Nuz pismu, svirku, tombolu i druženje, najveselije goste i ove godine dočekala je zora...

Jubilarno, 15. po redu od reosnivanja Udruženja građana „Bunjevačko kolo", Marinsko prelo je održano u svečanoj sali Gerontološkog centra u Somboru. Nuz brojne goste i članove Udruženja, svečanosti obilužavanja bunjevačkog nacionalnog praznika prisustvovali su gradonačelnik Sombora **Saša Todorović**, načelnik Zapadno-bačkog okruga **Rajko Majstorović**, član Gradskog vića za oblast kulture **Nemanja Sarač**, član Gradskog vića za oblast

zdravstvene i socijalne zaštite **Zoran Parčetić** i draga gošća, počasna članica „Bunjevačkog kola", **Marina Lukić Cvetić**, v.d. direktor Zavoda za proučavanje kulturnog razvitka Srbije. Svojim prisustvom, prelo su uveličli i pridstavnici Bunjevačkog nacionalnog savita, **Kata Kuntić**, pridsidnica Odbora za kulturu i **Tihomir Vrbanović**, pridsidnik Odbora za obavištavanje, ko i pridstavnici Bunjevačke matice, BKC Subotica i pridstavnici Bunjevaca iz Mađarske.

Đuro Bošnjak i Dejan Parčetić

Aleksandar Bošnjak darivo bandaša i bandašicu Dužionice

Na samom početku programa, posli himne i svečane bunjevačke pisme, goste je pozdravio pridsidnik Udruženja **Dejan Parčetić** čestitajuć nacionalni praznik i imendan, te tom prilikom izrazio zafalnost svima koji podržavaju rad „Bunjevačkog kola", a posebno javnim preduzećima koji su pomogli održavanje 15. Marinskog prela – JP „Zelenilo", JP „Prostor" i JP„Vodokanal". Počasni pridsidnik Udruženja **mr Đuro Bošnjak** je podsitio na istorijat održavanja bunjevački prela od prvi prela trideseti godina prošlog vika do današnji dana, te izkazujuć svoju radost podmlatkom Udruženja što garantuje budućnost Udruženju i očuvanju tradicije Bunjevaca u Somboru.

U gostima na Prelu bili i pridstavnici lokalne samouprave u Somboru

Za lip kulturno-umitnički program pobrinili su se članovi GKUD-a „Ravangrad", pivačke grupe „Varošanke" i „Varošani", a goste su svirkom i pismom uveseljavali tamburaši „Još ovu noć" i vokalna soliskinja **Anita Krempatić**. Čuli su se i preljski bećarci **Geze Babijanovića**.

Kako tradicija somborski prela nalaže, prošlogodišnjem bandašu i bandašici, **Dejanu Mijiću** i **Vanji Pavkov**, u znak sićanja i zafalnosti za ulogu centralni ličnosti „Somborske Dužionice 2014" podpridsidnik Udruženja **Aleksandar Bošnjak** prido je slamarske umitničke slike.

Bila je to prilika da se „Bunjevačko kolo" zafali na podršci i dobroj saradnji gradonačelniku Saši Todoroviću, ko i članu Gradskog vića za oblast zdravstvene i socijalne zaštite **prim. dr Zoranu Parčetiću,** i to nuz prigodne darove – umitničke slike slamarske sekcije „Bunjevačkog kola".

Posebno dragoj gošći, Marini Lukić Cvetić isprid Zavoda za proučavanje kulturnog razvitka Srbije pripravljen je poklon iznenađenja – slika ulje na platnu **Jenea Višenke,** što je ujedno i nagovištaj još jedne izložbe somborskog umitnika u Beogradu tokom 2015. godine.

Nuz pismu, svirku, tombolu i druženje, najveselije goste i ove godine dočekala je zora u preljskom raspoloženju.

R. P.

ODRŽANO VELIKO PRELO U TOMPI

Da se naši običaji ne zaborave

Početak godine je vrime kad počima sezona prela, a prvo u nizu je održano u Tompi, u Mađarskoj. To je još jedan pokazatelj da bunjevačka zajednica koja živi u Mađarskoj čuva svoju tradiciju i običaje od zaborava

U mađarskom mistu Tompa je u subotu, 20. januara, održano Veliko prelo. Već sedmu godinu je organizator prela Kulturno-umitničko društvo „Kolo" iz Tompe, a ova manifestacija svaki put okupi velik broj gostivi. Ove godine prisutni su došli iz Kaćmara, Gare, Baje, Bačalmaša, Subotice, Tavankuta, a takođe su manifestaciju uveličali i gosti iz Holandije.

Veliko prelo je podržo Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine, a pridsidnica Savita **mr Suzana Kujundžić Ostojić** je tom prilikom istakla značaj održavanja ovaki manifestacija u Mađarskoj.

– Značaj svakog prela jeste veselje i okupljanje Bunjevaca, pa se podrazumiva da Nacionalni savit dođe i u Mađarsku, di se održava prvo u nizu prela. Rado smo se odazvali pozivu naši Bunjevaca koji žive ode, a želja nam je da njim na ovaj način damo podršku brez obzira što Bunjevci u Mađarskoj, nažalost, nisu priznati ko nacionalna manjina – kazala je ona, i dodala:

– Nacionalni savit vodi računa o Bunjevcima bilo di da oni žive, a virujem da ćemo i tu u Tompi sklopit nove dogovore, vodit konkretne divane o tom kako ćemo se susrićat tokom ovi godinu dana koji su prid nama, ko i na koji način ćemo ubuduće sarađivat – zaključila je pridsidnica NSBNM i iznela uvirenje da će se ove godine napravit veliki pomaci kad su u pitanju Bunjevci u Mađarskoj.

Iako je bunjevačka zajednica u Tompi mala, i čini je oko sto pridstavnika bunjevačke manjine, oni rado obilužavaje sve značajne praznike, te čuvaje bunjevačke običaje od zaborava. U tom njim podršku pruža gradonačelnik Tompe **Laslo Ve**, koji ističe da cila Tompa, a posebno Bunjevci koji u njoj žive mogu bit ponosni na ovu manifestaciju, jel se kroz nju ogleda sloga bunjevačke zajednice i želja da organizuju lipo prelo kako za sebe, tako i za Bunjevce u okolini.

Laslo Ve, gradonačelnik Tompe, pozdravlja okupljene zvanice

– Lokalna samouprava se trudi da pomaže bunjevačku zajednicu time što joj obezbeđuje prostorije za njene manifestacije, a kada su u pitanju njihova gostovanja, onda im obezbeđujemo autobuse, i ukoliko je potrebno pomažemo i finansijski – divani gradonačelnik Tompe, i nastavlja:

– Za nas su sve zajednice bitne zato što nam je kulturna lepeza time šarenija, a sa druge strane je meni pomaganje ove zajednice i lična obaveza jer su roditelji moje supruge Bunjevci. Smatram da bunjevačka zajednica iz godine i godinu dokazuje da daje svoj doprinos Tompi, te da čini kulturni život šarenijim. Bunjevci koji ovde žive organizuju razne manifestacije, učestvuju na takmičenjima kako ovde, tako i u okolnim mestima, gde sa svojim nastupima promovišu naše naselje. Osim toga, oni su sopstvenim snagama stvorili „Bunjevačku izložbu" na kojoj se prikazuju predmeti i nošnje iz svakodnevnog života Bunjevaca. Mislim da ovakve aktivnosti, bilo da je bunjevačka ili neka druga zajednica u pitanju, zaslužuju podršku – zaključiva on.

Bunjevci iz Srbije podržali dijasporu u Mađarskoj

U programu Velikog prela su učestvovali Kulturno-umitničko društvo „Neven" iz Kaćmara i domaćin manifestacije, Kulturno-umitničko društvo „Kolo" iz Tompe.

Koreograf KUD-a „Kolo" **Zorica Kubatov** je u ime organizatora Velikog prela u Tompi kazala da je ideja ove manifestacije okupljanje Bunjevaca, al i drugi naroda koji ode žive s ciljom bolje komunikacije i dalje saradnje. **V. K.**

SUBOTICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA JANUAR

„Lidl" dolazi u Suboticu

Postoji velika mogućnost da ove godine u Subotici lanac supermarketa „Lidl" počne izgradnju objekta – kazo je pomoćnik gradonačelnika **Ljuben Hristov**. Naime, ovaj poznat nemački trgovinski lanac je u našem gradu već dobio građevinsku dozvolu, a budući da „Lidl" planira da investira u još nikoliko gradova u Srbiji, čeka se da se stvore uslovi za izgradnju svi planirani objekata, pa će tek onda početi konkretni radovi u Subotici.

– Novi „Lidl" će se nalaziti na Segedinskom putu i to je idealna lokacija za izgradnju ovakvog trgovinskog centra. Preostalo nam je da zajedno sa Republikom napravimo prilaznu saobraćajnicu do ovog mesta, ali verujem da će se to rešiti do momenta kada se krene sa izgradnjom objekta – kazo je Hristov.

Prema njegovim ričima, još uvik se ne zna tačno vrime početka izgradnje, al smatra da će to bit uskoro, budući da je građevinska dozvola već pribavljena. Ova investicija je od velikog značaja za Subotičane, jel sa sobom donosi nova radna mista, al i povoljnije cine proizvoda.

– U odnosu na mnoge druge trgovačke lance, „Lidl" ima mnogo niže cene, što će svima nama dobro doći. Takođe, ova firma neće zapošljavati ljude sa strane, nego na-še sugrađane, koji će imati prilike da dobiju stabilna radna mesta. Pozitivno je i to što, kada dođe ovakav gigant, može da se desi domino efekat – da povuče i druge značajne kompanije koje na taj način lakše odluče da investiraju u Suboticu.

Kako je već ranije najavljivano, „Lidl" će objekat otvorit nuz budući ritejl park austrijske „Kvintere", di će također bit otvorene prodavnice robni marki ko što je „C&A", „Njujorker", „Takko", ko i brojni ugostiteljski objekti.

Advokati počeli s radom

Četvoromisečna obustava rada advokata u Srbiji je završena, jel su ispunjeni njevi zahtivi, a također je tekst izmina i dopuna Zakona o javnom beležništvu i seta prateći zakona objavljen u Službenom glasniku čime je oma stupio na snagu, tako da su se advokati vratili u sudnice u ponediljak, 26. januara.

Republička skupština je amandmane Zakona o javnom beležništvu usvojila u ponediljak, 19. januara, pridsidnik Republike **Tomislav Nikolić** je potpiso ukaz, a uslov za konačan prikid obustave rada advokata je bio da se Tekst izmina i dopuna Zakona o javnom beležništvu i seta prateći zakona pojavi u Službenom glasniku – kazo je novinarima pridsidnik Advokatske komore Srbije **Dragoljub Đorđević**, posli sidnice Upravnog odbora Advokatske komore Srbije koja je održana u četvrtak, 22. januara, u Gradskoj kući.

Pridsidnik Advokatske komore Vojvodine **Srđan Sikimić** je na konferenciji za medije istako da je zadovoljan, budući da su ispunjeni svi zahtivi koje su advokati postavili resornom Ministarstvu, al je dodo da se i dalje ne odustaje od zahtiva za smenu ministra **Nikole Selakovića**.

Postignut dogovor izmed subotički taksista i Grada

Savez taksi udruženja grada Subotice je tokom poslidnje nedilje januara održo protestne vožnje s ciljom da izraze nezadovoljstvo što Grad ni posli nikoliko godina nije dono novu odluku o auto-taksi privozu, kojim će se regulisat njevo poslovanje, te rišit problem stajališta i broja vozila. U Savezu procinjivaje da na subotičkim ulicama ima previše taksi vozila, oko 400, dok bi za normalno obavljanje ove delatnosti bilo dovoljno i 300. Pridsidnik Saveza taksi udruženja Subotice Stevo Šimić je istako da velik problem pridstavlja i nelojalna konkurencija, privredna društva i pojedinci koji rade na crno i na taj način obaraje cinu, ko i neadekvatan rad komunalne policije i inspekcije, koje, kako je kazo, ne reaguju na prijave o divljim taksi stajalištima.

Posli nikoliko dana protestni vožnji, postignut je sporazum izmed Grada i pridstavnika subotičkog Saveza taksi udruženja, koji su prihvatili pridloženu dinamiku rišavanja brojni problema, te je dogovoreno da se protestne vožnje obustave do ispunjenja njevi zahtiva. Na sastanku je također dogovoreno da se već pripremljeni pridlozi Odluke o autotaksi privozu i Odluke o javnom gradskom i prigradskom privozu putnika na teritoriji grada Subotice nađu zajedno prid odbornicima Skupštine grada zbog svoje povezanosti, te da se usvoje najkasnije do 15 marta. Maglai je na sastanku izrazio nadu da će do jeseni bit regulisan kompletan sistem javnog privoza u Subotici.

Pridstavljeni radovi s konkursa za uređenje grada

U ponediljak, 12. januara, u holu Otvorenog univerziteta otvorena je izložba pristigli radova s Konkursa za idejno urbanističko-arhitektonsko rišenje uređenja Trga epublike, Trga slobode i Korzo ulice, ko i stambeno-poslovnog bloka u centru Subotice. Otkupljeno je i nagrađeno šest radova koji su pristigli na konkurs za uređenje centra grada, i tri koja su stigla na konkurs za uređenje stambeno-poslovnog bloka u centru grada. Lokalna samouprava je za nagrade i otkupe isplatila priko tri miliona dinara.

Pridsidnik žirija **Jožef Čipa** je kazo da su pristigla 22 projekta na konkurs za uređenje centra grada, ko i 11 idejni rišenja za izgradnju stambeno-poslovnog bloka u oblasti Štrosmajerove i ulice Petra Drapšina. On je prizno da žiri nije imo lak zadatak, al da su izabrana rišenja koja se u budućnosti mogu ostvarit i koja čuvaje već postojeći ambijent.

Prilikom otvaranja izložbe, gradonačelnik **Jene Maglai** je kazo da je u Subotici već duže vrime prisutan problem uređenja centra, te da naš grad, koji ima izuzetno bogatu istoriju, zasluživa da ima lipo uređen centar. On je dodo da u naredne dvi godine triba da počmu konkretni radovi na uređenju centra Subotice.

Konkurse je raspisala Direkcija za izgradnju grada Subotice, a sprovela Inženjerska komora Srbije.

Javne rasprave o železničkom saobraćaju u Subotici

U Plavoj sali Gradske kuće su u četvrtak, 15. januara, održane dvi prezentacije i javne rasprave na teme Studije o procini uticaja na životnu sredinu projekta rekonstrukcije i modernizacije železničke pruge Subotica Teretna, odnosno pruge Subotica–Čikerija–Bačalmaš–Baja. Nuz izrađivača studije, prisutni su bili i pridstavnici nadležnog ministarstva, lokalne samouprave i civilnog sektora. Divanilo se o dvi pružne dionice, te je kazano da je za jednu urađen idejni projekat u granicama železničkog zemljišta i ona polazi od Subotice Teretna priko Horgoša do granice s Mađarskom. Druga dionica je Subotica Putnička, za koju je urađeno idejno rišenje.

Ekološke organizacije su apelovale na Lokalnu samoupravu da se više uključi u obavištavanje građana po ovim pitanjima, budući da se radi o mogućem uticaju buke, vibracije, pojačanog železničkog saobraćaja,

brzine i elektrifikacije blizu naseljeni mista. Na skupu je kazano da će doć do eksproprijacije zemljišta i da je projektom pridviđeno da se pojedine kuće sruše, a građani koji tamo žive o tom ništa ne znaju – istakla je Bjanka Čuturilo iz Centra za ekologiju i održivi razvoj.

Na prezentacije i javne rasprave su nuz brojne organizacije bili pozvani i građani, ko i pridstavnici mesni zajednica koje se nalaze nuz trase pruge, s ciljom da se uključe u proces donošenja odluka. Ipak, zbog nedovoljne obavištenosti, bio je prisutan mali broj građana.

Donacija „Winterfest-a" obradovala subotičku dicu

Škulskom centru za vaspitavanje i obrazovanje slušno oštećeni lica sa Domom učenika „Dositej Obradović" svečano su u utorak, 13. januara, uručeni pokloni kupljeni sridstvima Subotičana, koji su davali dobrovoljan prilog u Betlehem, postavljen na zimskom vašaru „Winterfest". Tim novcom je kupljen LCD televizor, DVD-plejer i računar, a poklone je doniralo Javno-komunalno preduzeće „Subotičke pijace".

Direktor škulskog centra **Milorad Mrvić** se zafalio na vridnom poklonu, te je naglasio da će na ovaj način nastava bit dodatno unapređena za svi 120 učenika, koji provode svoje dane u ovoj ustanovi.

Direktorka JKP „Subotičke pijace" **Ilinka Vukoja** je prilikom uručivanja poklona izrazila nadu da će za godinu dana poklonima obradovat dicu i u drugim ustanovama. Ona je dodala da je ukupno sakupljeno oko 123 iljade dinara, što pridstavlja najveći iznos dosad.

„Winterfest" već nikoliko godina unatrag sprovodi ovu akciju, a sva prikupljena sridstva su naminjena u humanitarne svrhe.

„Pentaksim" vakcine stigle u Dom zdravlja

U Dom zdravlja Subotica je početkom januara stigla količina od 180 „Pentaksim" petovalentni vakcina, što je dovoljno za vakcinaciju dice u periodu od misec dana. Ovom vakcinom će o trošku Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje bit imunizovana samo dica koja navršavaje dva miseca života, odnosno koja su rođena posli 1. novembra 2014. godine. Dica koja su rođena prija tog datuma nemaje pravo na besplatnu „Pentaksim" vakcinu, koje u ovom trenutku nema ni u slobodnoj prodaji.

Pedijatar **Tatjana Ilić** ističe da dica koja su rođena prija 1. novembra, i kod koji je započeta imunizacija petovalentom vakcinom o trošku roditelja, neće moć da prime revakcinaciju besplatno, već za nji važi prithodni pravilnik koji pridviđa „Torlakove" vakcine. Trenutne doze u Domu zdravlja su dovoljne za period od misec dana. Ako posli tog ne budu oma stigle nove doze, vakcinacija se neće nastavit starim vakcinama, nego će se sačekat da stigne nova količina „Pentaksim" vakcine, koja je komfornija za davanje.

Roditelji koji i dosad nisu želili da vakcinišu dite „Torlakovim" vakcinama već „Pentaksimom", koji, kako je kazano, jednim ubodom štiti od pet zarazni bolesti, morali su u periodu od četri i po miseca da plate ukupno deset i po iljada dinara, budući da jedna doza košta tri i po iljade dinara.

Nema mista za odlaganje farmaceutskog otpada

Subotičani više ne mogu da donose likove s isteklim rokom trajanja u Apoteku Subotica. Naime, ova ustanova od 2010. godine skladišti farmaceutski otpad i do sad je izvršila prikupljanje, rukovanje, skladištenje i odlaganje više od tri i po tone likova s isteklim rokom trajanja, te nema više mista za njevo dalje odlaganje.

Iz godine u godinu Subotica biluži porast prikupljanja farmaceutskog otpada, pa je tako 2009. godine bilo prikupljeno oko 160 kila, već slideće godine oko dvisto, a 2011. priko osamsto kila, dok danas ima već nikoliko tona prikupljenog farmaceutskog otpada. Farmaceut **Jelena Pavlović** iz Apoteke Subotica ističe da je to pozitivna stvar, jel je akcija i edukacija koju je ova ustanova sprovodila koristila u povećanju svisti ljudi o bezbidnom odlaganju likova s isteklim rokom trajanja. Priporučiva se da građani likove s isteklim rokom trajanja odnose u privatne apoteke dok se ovaj problem ne riši.

„Hoću da znam jer ja biram"

Zavod za javno zdravlje Subotica najavio je početak sprovođenja projekta pod nazivom „Hoću da znam jer ja biram!" u okviru realizacije Akcionog plana za borbu protiv droga u Vojvodini.

Projekat je finansiran od strane Pokrajinskog sekretarijata za sport i omladinu, a partneri u realizaciji su Udruženje za pomoć zavisnicima i bivšim zavisnicima „Restart" iz Novog Sada, Kancelarija za mlade Grada Subotica i Politehnička škula iz Subotice.

Cilj projekta „Hoću da znam jer ja biram!" je smanjenje problema bolesti zavisnosti u Vojvodini kroz unapređenje informisanosti, znanja i motivaciju mladi da kroz kreativnost privazilaze razvojne probleme, korisno provode slobodno vrime i usvajaje ponašanja u korist zdravlja. Ciljna grupa su prvenstveno učenici sridnji škula, a ideja projekta je podsticanje mladi da razmišljaje o svom zdravlju, poslidicama zloupotribe psihoaktivni supstanci, ko i da i aktivno učestvuju u rišavanju problema bolesti zavisnosti.

Nuz brojne planirane aktivnosti, za sve sridnje škule na teritoriji Vojvodine biće raspisan i konkurs za kratak video zapis. Pristigli radovi sridnjoškulaca postaviće se na društvene mreže, i biće dostupni za glasanje i komentare mladi. Projektne aktivnosti će trajat do kraja avgusta. Pokrajinski sekretarijat za sport i omladinu je za sprovođenje projekta izdvojio sridstva u iznosu od 200 iljada dinara.

64. godine postojanja Udruženja slipi i slabovidi

Udruženje slipi i slabovidi Subotice je u četvrtak, 15. januara, obilužilo 64. godine postojanja i rada. Ovo udruženje, koje je jedno od najstariji u zemlji, trenutno ima 550 članova.

Lokalna samouprava pomaže Udruženju tako što finansira jednog zaposlenog, dok ostale programe Udruženje samo realizuje putom projekata i konkursa. Kako je kazo pridsidnik Udruženja **Nenad Nimčević**, slipe i slabovide osobe svakodnevno nailaze na brojne priprike u kretanju, a jedan od najveći problema je neodgovorno parkiranje sugrađana, ko i nedostatak rampi i govorni semafora.

Kako je tom prilikom istaknuto, Udruženje broji oko 12-oro dice koja pohađaje osnovnu škulu i koja se suočavaje sa poteškoćama u obrazovanju. Naime, Udruženju nedostaje defektolog-tiflopedagog koji bi radio sa slipom i slabovidom dicom, te se u Udruženju nadaje da će se ovaj problem što prija rišit.

Na proslavi koja je upriličena u prostorijama Udruženja, podiljene su zafalnice svim saradnicima.

V. K.

U SUBOTU, 14. FEBRUARA

Dani vina u Tavankutu

Tavankutski vinogradari i Bunjevački kulturni centar „Tavankut" organizuju manifestaciju „Dani vina – Tavankut 2015", koja će bit održana u Donjem Tavankutu u subotu, 14. februara, s početkom u 10 sati prija podne, u dvorištu OFK „Tavankut" (pomoćni teren).

Organizatori najavljuju lipo druženje nuz divenicu, dobro vino i tamburaše. Svi koji žele da učestvuju mogu se obratit na broj telefona 069/175-82-26. **S. N.**

PRIPOVITKA S RAZLOGOM: POVODOM MARINSKI PRELA DIVAN O LEMEŠKIM HARMONIKAŠIMA

Kovač po zanatu, harmonikaš u duši

Ivan Andreković poslidnji je živi svirac, kako iz porodice Andreković, tako i iz Lemeša. Izvorno mu je porodica švapskog porikla (Andres), u Lemeš se doselila 1908. godine iz Ivankova, a do nanine smrti 1918. godine divanili su samo švapski med sobom. Harmonika je generacijama bila zastupita u porodici, pa je tako dida Ivan, po kojem nosi ime, bio samo jedan u nizu ljubitelja pisme i harmonike.

Tadašnju diatonku, posli didine smrti u Prvom svitskom ratu, naslidio je Ivanov otac **Mate** koji je već sa šest godina počo služit po lemeškim salašima, a kasnije i svirat po tamošnjim prelima. Prela su organizovana u čistim sobama salašarske sirotinje u zimsko doba kad bi soncama jedni drugima u goste išli. Kad se Ivan rodio harmonika je imala važnu ulogu u porodici i važila je za svetinju, pa mu nije bilo slobodno ni da joj priđe, al ju je ipak kradom znao razvuć i studirat. Za vrime Madžara, oca mu odvode u munkaše u Peštu na rad, jel kako je bio porodičan čovik i već u godinama, nije bio za front. E, onda je harmonika ostala da je slobodnije razgleda i uči u nju svirat. Kad je glava porodice očla, a nana je sama nije mogla izdržavat, odlučiva se da proda harmoniku, i to u komšiluk **Sabo Šandoru**, čiji sin je tio postat svirac, a služio je na salašu Šime Knezi. Za par miseci derana su pokupili na front, a bać Šandor je dono harmoniku i biciglu mu sa salaša i bacio je na koter, kad već nema ko da svira u nju, nek trune.

Ivan Andreković (livo) sa ženom Marijom i Đenom Vidakovićom

Ivana je to zdravo zabolilo, da gleda baćinu harmoniku nadohvat ruke kako propada, dok mu srce od želje za njom izgara. Kako nije imo novaca, ponudio je komšiji da mu svaki put kad uzmože donese fićok dudove rakije, a zauzvrat dobije harmoniku na jedan dan. Svako veče bi je vraćo natrag, a za rakiju dudovaču, koje je u to vrime bilo u izobilju, snalazio se i kod stari praroditelja s nanine strane. Dudova j' bilo odviše u Lemešu i nijedan dudić se nije baco. Išlo je to tako jedno vrime dok bać Šandor nije prodo harmoniku **Sakal Paji**. U vrime kad su Rusi napridovali na frontu, Pajo je pobigo kući, i dosta glavno se snašo ko svirac. Znao je uglavnom madžarske pisme svirat.

Majstorski ispit

Tokom 1944. godine dolaze Rusi u Lemeš, a lita 1945. Ivan odlazi za šegrta kod najboljeg lemeškog kovača, a i u okolini, **Vuge Babića**. Četri godine je učio zanat brez dinara, al je dobijo ranu, ono što je i gazdina porodica ila. Kadgod bi dobio štogod sitno za Proštenje, Božić el Uskrs. Liti je znao radit svakim danom od 4 sata ujtru do deset uveče, a o Maloj Gospojini se prikrajalo radno vrime od 6 do 17 sati. Prid kraj zanata je znao dobit tringerta-mušteriju jer se pokazo zdravo dobrim šegrtom, a majstora pamti po pedantnosti i batinama. Godine 1948. izlazi zakon da šegrti posli tri godine polažu ispit, a njemu je tad već sišlo 3 godine i osam miseci. Tako je na poziv kancelarije u Lemešu koja je strogo vodila evidenciju, uputit na polaganje u Sombor, di je već drugi dan po dolasku oma položio i zasnovo radni odnos na par miseci. U to vrime formiraju se traktorske stanice pa se porodični majstori zapošljavaju u svom mistu, a slobodni putuju u dalja. Njeg je dopo Kolut, tad Švabama naselit. Svaki dan je biciglom putovo 35 kilometeri, kovo na poslu i vraćo se natrag u Lemeš. Tamo se zadržo oko po godine. Kad je već iznemogo 1949. godine, napušća radno misto i plaća minimalnu kaznu zbog tog, pa se zapošljava kod privatnika u Somboru na godinu dana, a zatim ga ponovo primaje u tadašnju glavnu mašinsku radionicu Vojvodine (Glarazot), di je i polago ispit.

Potraga za harmonikom

Prija služenja armije se oženio **Marijom Pletikosić**, i dobili su ćer jedinicu, **Katu**, profesoricu nemačkog jezika. Kad je očo u armiju na tri godine u rod podoficirske

škule, brzo je dočuo za potribu kovača i misleći da će tako skratit vojni rok prijavio se u kovačnicu za rad. Vod je brojo 750 konja koji su vukli topove, a njegovo radno znanje je odviše dobro došlo. Ipak, na koncu, vojni rok je generalno skratit za godinu dana i po povratku u Lemeš nastavlja potragu za harmonikom.

Alaga Pišta, porodični borbir, imo je u to vrime sina na učiteljskoj škuli, koji je moro znat svirat u harmoniku. No, deran se brzo pridomislio i upiso medicinu, a klavirska harmonika od 32 basa je ostala da stoji. Ivan je to dočuo i sa borbirom napravio pogodbu da će u vridnosti jedne misečne plate da mu kupi radio na kredit u zaminu za instrument. Godinu dana je svиро u nju, a časove mu je davo **Janoš Odri**, koji je muzički bio obrazovan u Subatici i sviro je violinu. Iz Zagreba je naručio prvu knjigu s notama i osnovama. Zatim u Somboru u stareškom dućanu spram Narodnog bioskopa kupuje polovnu ozbiljniju harmoniku bile boje s 80 basova i jednim registrom, i tad je već dosta ozbiljno znao svirat. Ubrzo potom na velesajmu u Zagrebu sa suprugom Marijom kupuje na kredit Hohnericu crvene boje s 120 basova i povezuje se sa Lemešanom **Vidaković Đenom, Perašom**, i kreću po bircuzima svirat na večerama i okupljanjima. Čeljad je bila željna žive narodne muzike, televizije još nema u selu, al se radio pojavljuje u pojedinim bogatijim kućama.

Hohnerica nije bila kvalitena, odviše je bila jaka i vrlo brzo joj počimaju pucat glasovi, pa je prodaje s dva puknita glasa i na nov kredit nabavlja troglasnu, češku harmoniku od 120 basova i 12 registara. U to vrime već počimaju svirat svatove, a prvi su bili **Kecić Josipovi** i **Marijini**, di je sviro kod snaše. Kadgod su svatovi bili obaško, ženski i muški, pa su se na forgatašu sustritali.

Uigrani partneri u Beogradu naručivaju nove harmonike, Ivan klavirsku marke dalape, a Đena dugmetaru. Dilovi su se nabavljali iz Italije pa su ji ovdašnji majstori sastavljali, znači nisu bili originali. Kako se nisu mogli nabaviti svi dilovi za dugmetaru, Đena je odusto, a u Bajmaku je našo hasniranu, raštimanu, al originalnu dalapu u koju je dugo sviro prija neg se odo alkoholu, i relativno mlad umro.

Ivan potom naručiva novu dalape hromatičnu harmoniku s francuskim dilovima, koja se pokazala izuzetno kvalitetna i hasniro je do poslidnjeg, dok je nije prodo. Težila je 13 kg, za dvi kile manje od originalni, što tušta znači pogotovo zorom, jel su kadgog svirci išli med svatove i svakog gosta obalazili, a veselje je trajalo po dva, tri dana. Posli Đenine smrti, poveziva se s dućandžijom **Imrom Vidakovićom**, koji je u to vrime imo dvi dalape dugmetare, doduše jednu nije hasniro jel je imala tehničku falingu, pa je namisto nje dobio drugu, al ni ta se nije pokazala. Zajedno su svirali 40 godina. Bać Imro je umro prija par godina.

Tražen svirac

Ivan Andreković sviro je i s poznatim lemeškim lebenčima, pa s čonopljanskim svircima, pet godina je sviro svatove sa somborskom bandom nediljom. Lemeški svatovi su uvik bili subatom. Obišo je svu okolinu do Novog Sada i nebrojeno puta nastupo po Baranji. Bio je tražen jel je znao bunjevački i madžarski repertoar u priko 1.000 najtraženiji pisama.

I virujte mi, nema svaka pripovitka srićan kraj. Posli 55 godina aktivnog sviranja 2000. godine, poslidnji put je razvuko harmoniku za čeljad, a od onda znao je samo pokadgod za svoju dušu puštit joj glas. Kad već narav i zdravlje nisu dali da je redovno hasnira ko prija, nije mogo da je gleda u kuferu zatvoritu, pa je teška srca prodo. Ciguran sam da mu onda nije bilo nimalo lako, a nije ni dan-danas, kad mu prsti u prazno polete, a sićanja navru i suze udare na oči.

Zelić Željko

U SOMBORU PRIDSTAVLJEN BUNJEVAČKI KALENDAR ZA 2015. GODINU

Uvik dio svake bunjevačke familije

Bunjevački kalendar pridstavljen i u Somboru

Da nijedna prava bunjevačka familija ne mož bit brez „Bunjevačkog kalendara" tokom godine, pokazalo je i ove godine zdravo veliko interesovanje za novi Kalendar.

Pridstavljanje „Bunjevačkog kalendara za prostu 2015. godinu" u Bunjevačkoj kući u Somboru bila je ujedno i prva manifestacija u 2015. godini na samoj polovini miseca – 15. januara.

UG „Bunjevačko kolo" se ko i uvik potrudilo za pripunu salu gostiju koji su domaćinski dočekali goste iz Subotice: urednika kalendara **Miroslava Vojnića Hajduka Maraču** i pridsidnika Bunjevačke matice **Ivana Sedlaka**. Najprije se prisutnima obratio pridsidnik Udruženja „Bunjevačko kolo" **Dejan Parčetić** ričima pozdrava i zafalnosti što se Udruženje na prvoj ovogodišnjoj manifestaciji okupilo u lipom broju.

Gosti iz Subotice su divanili o istorijatu bunjevački kalendara od prvi s kraja XIX vika pa do najnovijeg izdanja za tekuću godinu.

U prigodnom kulturno–umitničkom programu gostima se po prvi put pridstavio mladi trubač **Nenad Gvozdenac**, učenik 2. razreda OŠ „Bratstvo jedinstvo" u Somboru, a lipom pismom, već tradicionalno veče su razgalile članice Ženske pivačke grupe „Varošanke". Med brojnim tekstovima u kalendaru za 2015. godinu, štampani su i stihovi **Aleksandre Medurić Kalčan** i **Aleksandra Jonjića** koji su se tokom večeri pridstavili čitajući svoje autorske pisme.

Nuz prigodan koktel, čeljad se družila i divanila, a od gostivi iz Subotice tražio se i Kalendar više.

R. Parčetić

DIVAN O LJUBITELJU GASTRONOMIJE I MAJSTORU SOMBORSKOG KULENA

Kulen po ukusu pristonice

Jedno od obilužja zimskog doba u tradicionalnom životu Bunjevaca, nuz svetkovine i prela, svakako su i lipa familijarna druženja na karbinjama, kako se u Somboru divani za disnostor. Na ovakim zimskim druženjima uvik se posebno cinio najumišniji i najstručniji u pripravljanju nadiva. Kako kadgod, a tako i danas! Na karbinjama uvik mora bit majstor čiji će ruku dilo – krvarice, divenice, švargli, a posebno kulen bit pripravit što stručnije, kvalitetnije i po ukusu ukućana i familije.

Tragom dobri majstora i vrsni kulena, koji u Somboru ima u lipom broju, uputili smo se u „radionicu" kulena iz koje se somborski kulen nosi i služi u jednom od pristižni beogradski restorana (restoran „Vodenica" na ušću Save u Dunav). Što bi kazli - kulen po ukus pristonice!

Glavni majstor **Ivan Terek**, inače šampion u kuvanju ribljeg paprikaša, opasan velikom mesarskom pregačom, uvik je raspoložen za divan.

– Zdravo volim druženja pa sam lov, ribolov i nautiku spojio kroz kujnu, a onda i proširio i pripravio jedno drugačije zimsko druženje i idilu s kulenovima, suvim vratovima, pečenicama, šunkama, švarglovima...

Pripravljanje zimski đakonija na karbinjama upozno je još ko deran u svojoj familiji di su, ko i u svakoj bunjevačkoj familiji, u karbinjske poslove bili uključeni svi ukućani, pa i dica.

– Ono što sam za dobru recepturu naučio od svoji stari jeste da je osnova – najkvalitetnije meso. S obzirom da je naša familija priko 50 godina držala frizeraj na peci „u lancima" (kako se i dan-danas popularno zove peca u centru varoši), a nuz frizeraj je bio mesarski dućan, moj dida je uvik bio u priliki da priko svojeg komšije mesara pribavi, prija svega za kulenje, meso najboljeg kvaliteta. A kad je rič o recepturi, tu sam malko više zagledo kako moj starac, tast (otac moje supruge Edite) pripravlja smesu za nadive.

Dugogodišnje pripravljanje i usavršavanje recepture kulena, Ivana je dobro uputilo u sve tajne majstorije kulena.

– Poštivam sve, a posebno brendirane recepture jel su karakteristične i pripoznatljive, posebno lemeški kulen, sremski, krsturski, baranjski... Svaki je na niki način poseban, pripoznatljiv, a ja se držim naše proverene recepture koja ne podrazumiva brojne začine, već meso i osnovne začine – so i papriku vrhunskog kvaliteta. Mi smo ovdi, geografski, blizu šume pa malo jelenskog mesa mećemo u kulenje i tako namišćamo ukus. To je naš, domaći, somborski, salašarski pravi bunjevački kulen.

Možda je još veća umitnost i znanje, posli pripravljanja, dimljenje, sušenje i čuvanje kulenja.

– Naši stari su imali, slobodno možem kazat, adekvatnije prostorije sa zidovima debelim oko metra jel 70-80 centi, a tu su bile i zidane, paorske peći u čijim se širokim odžacima kulenje moglo liti sačuvat. Ja sam, eto, uspio da prilagodim jedan prostor s odgovarajućim temperaturama koje

liti ne smiju prilazit od 5 do 7 stepeni, i u njima čuvam nadive. Kad je rič o dimljenju, najviše se troši bukovina, al ako je nema uvik, mož se dobro udimit i s crvenom vrbom jel kojim drugim drvetom, al važno je da drvo nema tanina ko što ga nema crvena vrba.

Kuleni se mogu dobro očuvati 2 do 3 godine, al Ivan se trudi da pripravlja kulene od nepune dvi kile (oko 1.800 grama) koji su posli godinu dana zrili i spremni za posluženje, a tad teže digod oko 900 grama do kile.

Med pravom ikebanom kulenja, divenica, suvog vrata, pečenice... i brojni šunki, nemoguće je ne primetit i posebne primerke šunki med kojima Ivan ističe šunke stare 8, pa čak i 16 godina. Ova poslidnja je namenita da se načme ko svatovsko posluženje, jel Ivan očekiva da će ove godine ženit sina.

Osim majstorluka u pripravljanju kulena, Ivan s ponosom ističe svoja brojna gostovanja s varoškom turističkom ustanovom po ciloj

zemlji i bivšim republikama, odnosno zemljama okruženja, pa i u Beču, di je pridstavljo somborsku gastronomiju. Nuz kulen i somborski sir, Ivan je skoro uvik, ko osvidočeni, dugogodišnji šampion u kuvanju ribljeg paprikaša, pripravljo i paprikaš i brojne druge specijalitete. Ono što je najinteresantnije, Ivan je po svojoj osnovnoj struki automehaničar, šofer, radi izmed ostalog i ko privoznik, a po hobiju – lov, ribolov, nautika...

Godinama, Ivan je nezaminljiv glavni kuvar na Dunavskoj motonautičkoj regati, najstarijoj u regionu.

Med brojnim pripovitkama s putovanja i pridstavljanja gastronomije ističe lični poziv od strane holandskog kralja koji je oduševljen ukusom Ivanovi specijaliteta uporno pito za Ivanovo stručno kulinarsko obrazovanje, mislići da iza ovaki ukusni specijaliteta stoji kako visoko evropsko kulinarsko škulovanje.

– Ja sam godinama, dok sam kuvo i usavršavo svoja znanja, zapravo tražio onaj ukus ribljeg paprikaša kojeg je moj dida uvik petkom kuvo. Taj ukus se nikako urizo u ditinjstvu. Dok nisam došo do take recepture, nisam ni sam bio zadovoljan. Upravo se taj riblji paprikaš, s ukusom ditinjstva i didinog paprikaša, pokazo ko najbolji – ne samo kod moji prijatelja već i kod stručnog žirija.

I sad se posli desetak godina, s osmijkom siti kako je u Užicu na festivalu starinski ila pripravljo svinjski mozak na luku, a čeljad koja je degustirala ilo uporno je falila „Au, što su vam fine ove gljive!". Med specijalitetima ističe se visoko kvalitetnim kavijarom, a nuz osmij dodaje:

– I našem popi smo pripravili specijalitet divenice od ribe, malko nam se omaklo pa su bile malko štipkavije (paprenije), al kako čujem, nisu se bunili!

– Od svega se mož pripravit štogod dobro za poisti – al se mora znat pripravit – e, zato ne mož svako bit vrhunski majstor kujne! **R. P.**

ODRŽAN 39. MEĐUNARODNI SAJAM PERADARSTVA U SOMBORU

Sajam evropski razmira

Poslidnjeg vikenda u januaru misecu, Sombor je na najvećoj sajamskoj manifestaciji u ovom dilu Evrope okupio priko 500 izlagača s 3.800 eksponata golubova, ukrasni ptica, živine, kunića...

Međunarodni sajam peradarstva i prvi državni šampionat sitni životinja Republike Srbije u organizaciji Društva odgajivača sitnih životinja „Sombor 1871" i Saveza odgajivača sitnih životinja Srbije održan je po 39. put i to od 23. do 25.januara u somborskoj Gradskoj hali „Mostonga". Sajamska manifestacija koja zauzima jedno od vodeći mista po veličini u ovom dilu Evrope spada u, dosad, najuspišnije sajmova vake fele.

Najmlađi golubar otvara Međunarodni sajam peradarstva

Svečanom otvaranju su prisustvovali državni sekretar Ministarstva poljoprivrede **Danilo Golubović** i pomoćnik ministra poljoprivrede **Nenad Katanić.**

Nakon pozdravni riči i dobrodošlice **prim. dr Zorana Parčetića**, direktora Sajma, manifestaciju su pozdravili i gosti iz Ministarstva.

– U Ministarstvu poljoprivrede prepoznali smo važnost gajenja sitnih životinja, kao izvora prihoda koji nije mali. Mnogo ljudi danas živi od prihoda od gajenja sitnih životinja i želimo da im pomognemo. Ove godine smo materijalno pomogli održavanje ove izložbe, a u razgovoru sa predstavnicima Asocijacije uzgajivača sitnih životinja definisali smo probleme koje imaju. Organizatorima čestitam na dobro organizovanoj izložbi, a takmičarima želim puno uspeha – kazo je pomoćnik ministra za poljoprivredu i zaštitu životne sredine Nenad Katanić.

Po ričima **Igora Gromilovića**, pridsidnika Saveza odgajivača sitnih životinja Srbije koji sa Društvom odgajivača sitnih životinja „Sombor 1871" organizuje manifestaciju, na ovom najvećem sajmu u zemlji učestvovalo je oko 500 izlagača iz Republike Srpske, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Mađarske, Češke, Rumunije, Slovenije, Hrvatske, Makednonije, Crne Gore i naše zemlje.

– Sve ovo ne bi bilo moguće bez izlagača i posetilaca koji su se ovog vikenda družili sa nama. Ako nešto nije bilo u redu, nadam se da nam neće zameriti, trudićemo se da sve nedostatke ispravimo na 40. jubilarnom Sajmu peradarstva u Somboru, koji će biti održan u januaru 2016. godine – kazo je Gromilović.

Ove godine na sajmu izloženo je ukupno 3.800 eksponata od toga 2.600 golubova, 600 živine, 350 ptica i 250 kunića.

– Na završnoj manifestaciji podiljeno je 450 sajamskih odličja, po rasama i kategorijama i po prvi put dodiljeno 100 titula majstora odgajivača sitnih životinja u Srbiji – kaže prim. dr Zoran Parčetić, direktor Sajma

Poslidnjeg dana sajma, isprid hale, više iljada positilaca i ljubitelja sitni životinja iz svih krajeva Srbije i susidni zemalja imali su priliku da vide i kupe nike domaće autohtone rase živine, golubova, kunića... Ko i raniji godina, na berzi sitni životinja positioci su mogli i da kupe ranu, likove i opremu za svoje ljubimce.

Svake godine svečanost otvaranja sajamske manifestacije prati lip kulturno umitnički program u kojem su se spletom bunjevački igara pridstavili članovi GKUD-a „Sombor", a sam čin otvaranja sajma poviren je najmlađem golubaru trogodišnjem **Jovanu Repiću** koji je u znak otvaranja sajma puštio goluba – somborskog plavo-srcastog letača. **R. Parčetić**

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Prelo kupi svaki mu se divi

Februar je misec prela, veselja i zabave, a to spada u život Bunjevaca od pamtivika. Bunjevci su od davnina bili pobožan narod koji je poštivo svece i sve crkvene zapovidi. Bili su veseli i zdravo vezani za pismu i igru. Čuvali su i nigovali svoju kulturu, svoj divan–ikavicu, svoju prilipu nošnju koju su sami radili, svoje običaje i prela, i to prinosili na mlađe koji dolaze.

Istorija prela

Stariji su uvik kazali mlađima: Tuđe poštuj, a svojim se diči. Još u davna vrimena kad su naši prici došli u ove krajove spominje se da su žene tušta prele. One su se starale za oblačenje svoje čeljadi. Prele su vunu, lan, pamuk i konoplju, a prelo se preslicom, vretenom i družicom. Posli su od vune štrikale, a od lana i pamuka tkale, pa su ga prvo iskuvavali i ubiljivali lužinom. Od te tkanine su krojile i šile za svoju čeljad odilo za svaki dan, a ono najsvečanije, za narodnu nošnju, se šlingovalo.

To se sve kadgod ručno radilo, jel u to vrime još nije bilo šivaći mašina. Svakoja je cura prija udaje morala naučit prest, štrikat i šit, a krojile su one koje su bile malo spritnije, a tkale one koje su imale sprave za tkanje – razboj (stan). Prest je bio najsporiji poso, zato su ga i mlade cure učile od svoji mama. Sprvog to baš i nije išlo lako, a vrimenom su se uvertale u taj poso. A svaki je početak težak.

Cure bi prele čim malo dospiju i dok čuvaje krave, što se spominje i u pripovitki od pepeljuge, da su divojke čuvale krave i prele vunu. Žene su izmislile i prva prela, a prelo dolazi od glagola prest. Žene su tako do kasno u noć sidile i prele svakoja kod svoje kuće prid škiljavim lampašima fićurama, u tišini jel druga čeljad već pospavaje.

Tako su nagustirale da se nji više komšinica skupe na jedno misto i predu. Nuz jedan lampaš, pa se petrolina ušparalo, a u društvu je bilo veselije, dok predu mogle su se izdivanit do mile volje, i još kažu kako je vrime brzo prošlo. Eto, tako je izgledo prvi oblik prela.

U čijoj se kući skupi prelo domaćica ispeče kaki kolača, listića, oraščića el kaki pogačica da počasti prelje.

Vrste prela

Vrimenom su izmislili i druge oblike prela, žensko prelo, rodbinsko, komšinsko i Veliko bunjevačko prelo 2. februara, koje se sačuvalo, fala Bogu, do danas.

Žensko prelo je bilo kad su udate ćeri dolazile kod svoji roditelja na nedilju dana, ako su živili daleko, čovik ji donese na koli el soncama s manjom dicom. Tako su one prele i zadana, a uveče su dolazile i komšinice pa su tako u divanu i prele.

Na rodbinska prela su dolazili samo pozvani gosti. Podomljena dica kod roditelja, braća, sestre, ako se koja cura udala el momak oženio iz bliže rodbine, bili su pozvani prve godine na prelo. Na tom prelu se nije ništa prelo, a kuvala se svečana užna i peklo meso, najčešće se pekli fanki i salčići. Svi su bili srićni i veseli. Bože mili, al je to milina kad se sastane rodbina. Na tom prelu je svaki dobio kaki poklon, zavisilo je od imovinskog stanja domaćina, koliko je bila rodna godina i kad je kako doteklo. A poklonu se kadgod nije gledalo u zube.

Komšinska prela su bila kad su se na salašima komšije skupljale jedni kod drugi u vrime Poklada, u zimske večeri. Išli su i ljudi i žene, poveli su i dicu, a išle su i veće cure i divojke. Žene su uvik ponele predivo el štrikanja, a cure koje nisu znale prest češljale su vunu dok su se dica sigrala. Muškarci su obično odigrali koju partiju karata i divanili šta su radili i šta planiraje za sutra. Oni svoje radove nisu nosili u komšiluk, već su kod kuće radili. Jedni su vezali metle, drugi pleli krušne kotarice od slame, a niki kojišta od rogoze, a bilo je i oni koji su od pruća pleli košareve i druge stvari. Na ta prela su malo kasnije dolazili i momci i veselili su se, a stariji su u njima uživali. Tako su i dica počimala učit igrat, jel kadgod nije bilo folklorni društava ko danas. Domaćica je uvik štogod ispekla da ji počasti, pogačica, šeširića, listića el uzlivance.

Sve odivne stvari žene su same radile, za sebe, za dicu i za muškarce. Posli tušta godina kad se malo iznapridovalo prodavala se i kupovala roba na meter, pa se od tog šila ruva, a onda je već bilo i šivaći mašina. Sve se manje prelo, pa su pomalo i nestajala prela. Na Marin se pravilo veliko prelo, cure i momci su svečano obučeni išli prijapodne u crkvu na misu, di su se kadgod blagosivale Marinske sviće.

Uveče se pravila zabava. Prela za mlade na koja su s curama išle i kake tete, ujne el strine. One su gledale koji se momak njevoj curi udvara, pa su se oma znale raspitat čiji je sin, koliko imadu lanaca zemlje i koliko ima braća i sestara. A kadgod je bilo najvažnije koliko ima zemlje, a na lipotu se u to vrime nije gledalo. Na tom prelu se ništa nije ilo ni pilo, a kod kuće se spremala dobra večera.

Na svetog Blaža, 3. februara, virnici su išli u crkvu na blagoslov grla, di svećenik izgovara ove riči: Po zagovoru svetog Blaža biskupa i mučenika oslobodio te Bog od bolesti grla i svakog drugog zla.

Od Marina do Pepelnice

Februara 12. je Debo četvrtak. Na taj dan se kuvala dobra užna i pekli fanki, ko oće da bidne zdrav i nakupi snage tribo je ist devet puti, a za mlade se pravile kake igranke. Iza Debelog četvrtka, nedilja, ponediljak i utorak su Poklade. Sva tri dana se kuvalo meso, pekla krumpirača, a od kolača fanki, krempita el potoški fanki. Sva tri dana se pravile zabave i veselja.

U utorak pridveče stariji momci su vukli panj šorom di ima stariji divojaka, pa svrate kobajage da se malo odmore, a divojke ji jedva dočekaje, ponude ji vinom pa se zadivane, a znalo je doć i do ozbiljne veze i udaje.

Tako se kadgod završila prela i Poklade, žene su u šali kazale muškarcima, lako je vama, oranje šetanje, košenje, mavanje, al preslica rebra tare. A da se prelo u davna vrimena mož se vidit na svetim slikama di je i Blažena divica Marija prela i starala se za oblačenje sebe, svetog Josipa i Isusa. Danas više niko ne prede, vuna se baca jel se ni prodat ne mož.

Ako na Marin sija sunce biće rđava godina, bolje vidit kurjaka prid vrati zavijajuć nek na Marin sunce sijajuć. Sveti Matija ako zateče zimu rastira, ako ne zateče natira.

Iza Poklada je Čista srida Pepelnica i počima korizmena post koja nas sića da je Isus 40 dana postio. A mi triba da mislimo na svoju dušu. Iđemo u crkvu na pepeljanje da se sitimo da smo pra i da ćemo se u pra vratit.

A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

Svićnicu, Marin dan, slavimo 2. februara. To je 40 dana od Isusovog rođenja, onda se navršavaje babine svakoj ženi posli porođaja. Bio je običaj da žena ode u crkvu s ditetom da ga prikaže Bogu, da se zafali za darovano čedo i srićan porođaj. Klekne prid oltar, u jednoj ruki drži zapaljenu sviću, a u drugoj dite. Tako su sveti Josip i Blažena divica Marija odneli Isusa u crkvu i tako ispunili zakon u narodu.

U crkvi je bio starac Šimun i proročica Ana, oni su pripoznali Gospodina Isusa, pa su ga radosna srca pozdravili i razglašavali. Tako i mi danas iđemo u susrit Isusu Kristu u dom gospodnji. Priznajemo ga u lomljenju kruva i čekamo njegov slavni drugi dolazak.

Trećeg februara se spominjemo svetog Blaža biskupa i mučenika kojeg su čerez velike vire u Isusa okovanog držali u tamnici. I tamo su mu donesivali kojikake bolesnike i on ji je s Božijom pomoći čudom ličio. Doneli su mu i jedno dite kojem se riblja košćurica zabola u grlo, i već su mislili da će umrit, a sveti Blaž ga je izličio. On je naš zaštitnik od bolesti grla, na taj dan se u crkvama blagosivaje peciva. I sveta crkva ga slavi čerez bolesti grla i drugog zla koje kroz grlo prolazi, opijanje, svađe, kletve, psovke. U crkvi svećenik blagosiva virnike ovim ričima: Po zagovoru svetog Blaža biskupa i mučenika, oslobodio te Bog bolesti grla i svakog drugog zla.

Devetog februara se spominjemo svete Apolonije divice i mučenice, koju su dali mučit jel se nije tila odreć vire u Isusa i primit krive bogove. Sve su joj zube poizbijali el Isusa nije tila zatajit. Zaštitnica je od bolesti zubi.

Lurdske Gospe se spominjemo 11. februara, ona se ukazivala nuz Gavu, u Lurdu i Fatimi i drugim mistima. Kad je Bernadica kupila granje i plakala, jel joj je umrla mater, Gospa joj se ukazala i kazala joj da ne plače, od sad će ona bit njezina mater prava. A ti, mala, u mladosti cvitu bit ćeš srićna i na drugom svitu. Kazala joj da moli krunicu, isprid nje se otvorio izvor i potekla je voda koja je bila likovita, i to se brzo pročulo po svitu. Ona je nama svima poručila da molimo krunicu i da je ona naša mater. Ona je svojom svetom nogom satrla glavu zmiji da nas spasi od zla.

Februara 14. se spominjemo svetog Valentina mučenika. Molimo se Bogu da nas po nagovoru svetog Valentina sačuva od teške bolesti padavice.

Čista srida (Pepelnica) je 18. februara, a to je vrime od Čiste sride do Uskrsa.To je velika post od 40 dana koja nas sića kad je Isus Krist 40 dana postio u pustinji i bio iskušavan od đavola, prija svoje muke i smrti na križu. Na Čistu sridu se iđe u crkvu na pepeljanje, zato se i zove Pepelnica, da se sitimo da smo pra i da ćemo se u pra i vratit. U crkvi svećenik dok posipa virnike s malo pepela, izgovara ove riči: Obrati se i viruj evanđelju. U korizmeno vrime mislimo na svoju dušu za koju je Isus Krist trpio i umro da mi imamo život vični. Zato u Korizmi postimo, više se molimo Bogu i obalazimo Put križa, koje ima 14 stajališta.

Svetog Matije apostola spominjemo se 24. februara. Tu se i vrime minja. Sveti Matija led razbija, ako ga nema onda ga sprema. **A. V. K.**

BUNJEVAČKA ZDILA

Kiseli kupus

Kuvani kiseli kupus

1,5 kg kiselog kupusa
1 kg svinjskog mesa s košćurama
2 kašike masti
1 kašika brašna
po kašike sitne paprike
po litre kuvane paradičke
0,5 kg pušene divenice, isičene

Kupus oprat u mlakoj vodi pa metnit u labošku. Dodat meso isičeno na manje komade, nalit paradičku i vode da pokrije kupus, dodat divenicu i metnit da se kuva. Kad se kupus skuva zapržit ga. Zaprška napravit od masti, brašna i paprike. Kad provre skinit sa šporelja.

Ne triba dodavat soli ni nikake začine, kupus mriši na lovor i začine koji su mećani kod kišeljenja.

Zapečeni kupus

Jednu kilu kiselog kupusa oprat u mlakoj vodi, metnit u tepciju, dodat jednu kašiku masti, deci vode, jednu manju krvavicu, 1 divenicu i metnit u lernu da se peče. Kad malo porumeni, kupus promišat, a divenicu i krvavicu privrnit. Kad porumeni i sa druge strane gotovo je.

Listići

5 jaja
2 kašike mlika
1 kašika šećera
malo soli
malo praška za pecivo
brašna koliko zavati

Brašna metnit koliko zavati da se zakuva tisto mekše neg za čorbu. Kad se tisto odmori tanko razvit, isić listiće i peć na vriloj masti, al pazit da ne prigore jel triba da ostanu svitlo žuti. Vruće posut pra šećerom i vanilijom.

A. V. K.

DIVAN S EMINOM TIKVICKI, STUDENTKINJOM AKADEMIJE UMITNOSTI U NOVOM SADU

Dragocina iskustva su na svakom koraku

Emina je dokaz da se nuz zalaganje, trud, vridan rad i razvijanje svoji talenata sve mož postignit

Postoje osobe koje svojom energijom, svojim stavovima i pogledima na život polako, al sigurno unose promine u našu svakodnevicu. To su osobe koje i kad je teško ne pokleknu, koje znaju da je za sriću potribno borit se sam i pratit onaj pravi put. Jedna od ti osoba je mlada Subotičanka **Emina Tikvicki**, studentkinja treće godine muzičke pedagogije na Akademiji umitnosti u Novom Sadu. Ova divojka pleni svojom skromnošću, iako već sad ima puno tog iza sebe čime se mož pofalit. Od samog ditinjstva je bila talentovana za muziku, a zafaljujuć velikom zalaganju, ko i neizmernoj podrški roditelja, muzika je postala njezin životni izbor.

Prvi taktovi

Emina je nuz redovno zabavište pohađala i muzičko zabavište u Muzičkoj škuli u Subotici, i u to vrime je nuz pivanje i sviranje klavira, sama izrazila želju da krene i na folklor. Ova odluka ju je odvela u Kulturno-umitničko društvo „Bunjevka", di su keoreografi brzo uvidili kako lako i brez straha vlada koreografijama i uči nove korake.

– Često sam se nalazila na samoj sredini scene igrajuć solo dionice. Nije postojala velika razlika u ljubavi prema bilo kojim igrama. Najčešće se sitim, a i danas zaigram naše bunjevačke igre, dok me podjednako lipa sićanja vežu i za mađarske igre koje su živahnijeg tempa – prisića se Emina.

Kroz godine koje su uslidile, njezina interesovanja su se širila i na druge grane umitnosti. Budući da je znala napamet većinu pisama naše pisnikinje **Marije Horvat**, počela je da ji recituje na književnim večerima, a također je pivanjom otvarala izložbe i druge kulturne događaje i manifestacije. Kako sama kaže, igra, gluma, recitovanje i nastupi na klavirskim koncertima vežu je za najbezbrižniji period ditinjstva.

Posli završene osnovne i niže muzičke škule, Emina je upisala teorijski smer i crkvenu muziku u sridnjoj muzičkoj škuli. Tu je polako počela da uviđa lipote horskog pivanja.

– Kroz moje škulovanje je rasla želja da pivam i ona je vrimenom postala jača od svega. Tad sam bila već dovoljno od-

rasla da mogu počet pivat u horu. Tako sam počela da se intenzivnije bavim horskom muzikom i bila sam član više subotički horova - „Pro musica" i „Ženski hor srednje muzičke škole Subotica" s kojima smo postigli značajne rezultate na brojnim takmičenjima, ko i „Collegium musicum catholicum" pod vođstvom današnjeg katedralnog orguljaša Miroslava Stantića, koji je prilikom moji najraniji odlazaka u crkvu otkrio moj talenat i pridložio roditeljima da me upišu u muzičko zabavište, odkaleg je sve i počelo – divani naša sagovornica.

Odrastanje kroz muziku

Emina je prilikom upisa crkvenog smera u sridnjoj školi počela obavljat kantorsku službu u crkvi Sv. Križa, u kojoj je bila aktivna šest godina. U međuvrimenu je diplomirala na oba smera u Muzičkoj školi, te je uspišno položila prijemni ispit na Akademiji umitnosti u Novom Sadu. Iako joj je pivanje prva ljubav, upisala je Muzičku pedagogiju, kako bi jednog dana mogla svoje znanje da prinese na generacije koje dolaze.

Nuz brojne obaveze na fakultetu, mlada Subotičanka redovno dolazi u svoj rodni grad di već više od godinu dana obavlja kantorsku službu u crkvi Isusovog Uskrsnuća i vodi mali dičiji hor i tamburaški sastav koji broji oko četrdest mališana. Kako sama ističe, bez obzira na sve aktivnosti koje su podiljene u dva grada, ljubav prema muziki i prema tom što radi, podrška roditelja i dragi ljudi s kojima sarađuje daje joj snagu da nastavi dalje.

– Cilj mi je da se tokom ove godine studija posvetim predmetima i usavršim oblasti koje će mi u kasnijem radu pomoć da što bolje i s većim uspihom obavljam poso koji radim i da, ko i dosad, završim sve obaveze na vrime, kako bi mogla da uživam u slobodnom vrimenu i litnjim danima kad konačno mogu da se posvetim prijateljima i porodici.

Novi Sad je Emini pružio tušta mogućnosti za dalje razvijanje i učenje. Tako je oma na početku prve godine studija počela pivat u Novosadskom kamernom horu, koji pridstavlja jedan od pristižni horova u našoj zemlji. Hor uspešno nastupa kako kod nas, tako i u inostranstvu, a naša sagovornica posebno ističe nezaboravna druženja na ovim putovanjima.

– Najdragocinija iskustva su mi nastupi u drugim sridinama i putovanja, di se upoznajem s kulturom drugi naroda, njevim običajima, muzikom, pivanjem, ranom. Smatram da tek kad naučimo da cinimo svu tu lipotu raznolikosti, tek je tad možmo poredit s onim što je naše i uvidit koliko je to što imamo zaista vridno i lipo – ističe Emina.

Ljubav prema običajima

Tokom škulovanja i studiranja Emina Tikvicki je učestvovala na brojnim nastupima, festivalima i takmičenjima. Svaki od nji joj je drag zato što ji ne dili po priznanjima i nagradama, a kako kaže, ne voli nikom da se dokaziva, jel sve što radi, radi zbog sebe, zbog tog što u tom uživa i u tom se pronalazi.

– Postoji niki poseban osićaj koji me veže za svaki nastup, bio on više el manje uspišan. Tokom svakog se nauči štogod novo, uvide nike stvari il steknu nova iskustva koja su kasnije zdravo dragocina. Svakako bi izdvojila emotivni momenat kad vam posli otpivane pisme priđu ljudi i iskreno kažu kako je vaš glas štogod najlipše što su u životu čuli, il kad vam kogod sa zafalnošću samo kaže da ste njim dragi i da ste njim ulipšali to veče svojim nastupom. Taki momenti se ne mogu poridit ni sa čim – skromno divani Emina.

Ona je jedna od ritki osoba koja danas poznaje i niguje svoje običaje, tradiciju i kulturu. Mama ju je upoznala s ručnim radovima, sa šlingerajom i s vridnostima koje take stvari imaje, a lane je završila njezinu bilu šlingovanu nošnju kojom se Emina posebno ponosi i koju jedva čeka da obuče.

Stopama svoje majke i mame, Emina je jedno vrime bila aktivna i u sekciji narodni rukotvorina, pa je tako posli učešća na MIRK-u osvojila i velemajstorsku titulu, koju nije lako dobit.

– Moji roditelji i majka su me uvik s ljubavlju učili svim običajima, odgajali me da rastem u viri i naučili da cinim sve vridnote bunjevačke tradicije i nasliđa. Želja mi je da se posli fakulteta posvetim muziki, da ispunim obećanje i naučim bili vez, da nastavim s izradom predmeta od ljuskure kako bi jednim dilom otrgla te stare i jedinstvene zanate od zaborava, a ujedno i sebi pričinila zadovoljstvo da posidujem vridnosti kake ritko ko ima – završava divan Emina, budući teoretičar umitnosti i muzički pedagog, koju, virujemo, čeka svitla budućnost ispunjena muzikom.

V. K.

KATA KUNTIĆ DIVANI O EMINI

– „Bunjevka" je 2000. godine počela s radom u Malom Bajmoku, a Emina nam se oma priključila. Tad je bila još mala, išla je u osnovnu škulu, al je bila zdravo talentovana. Od samog početka je bila član folklorne, dramske i recitatorske sekcije – di god se štogod dešavalo, ona je uvik bila raspoložena da učestvuje. Već tad se tačno vidilo da talenat u njoj čuči, a pojavio se u više oblika. Nas je razdvojilo to što se „Bunjevka" priselila na Radijalac, pa nije zbog obaveza mogla više toliko da učestvuje u našim aktivnostima, al kontakt med nama je uvik osto. U poslidnje vrime je Emina otvorila nikoliko manifestacija koje je „Bunjevka" organizovala i drago mi je zbog tog. Velika je srića poznavat tako talentovano dite, i vidit je sad kad je odrasla i ozbiljna divojka koja je tušta stvari uspila da uradi tokom svog života – kazala je Kata Kuntić.

DA SE NE ZABORAVE SINOVI I ĆERI SUBOTIČKE RAVNICE (XIX)

Divan s čovikom o ratu

VIDAKOVIĆ (Franje) PERE, rođen je 8. aprila 1926. godine u Tavankutu. U vrime razgovora živio je u Gornjem Tavankutu, kućni broj 1628. Njegovo sićanje znatno je veće od onog što je bio spreman da kaže.

„Bio sam borac VIII Vojvođanske brigade. U Suboticu sam očo na mobilizaciju 26. oktobra 1944. godine. Bio sam jednu noć u Halaškoj kasarni, a posli u Prvoj kasarni, u prvom bataljonu. Iz Subotice smo očli u Nađbaračku, pa u Čatalju (Mađarska pr.-Z.S.). Dobio sam dva konja i bio sam vozar. Nosio sam oružje i municiju u jednom pravcu, a u drugom pravcu, to jest natrag sam nosio ranjenike. Iz Kupusine sam išo na položaj, al sam bio drugi. Sa mnom su iz Tavankuta bili Joso Tokodija, Vidaković (Šildo), Viva je bio kuvar, Veco Vujić (Krajcar). Iz Kupusine smo krenili u Bezdan, pa na Batinu. Iz Batine smo očli u Daraž. U

Med sovjetskim vojnicima koji su stigli kod nas, bilo je puno oni azijskog izgleda, poput borca na sliki

jednom selu su mi uzeli bolje konje, a ostavili hrđavije. Pridem iz Prvog bataljona u intendaturu, nosio sam municiju i mine i tenkovke s položaja na položaj. Kad su nas potirali Švabi iz Hrvatske, onda smo se povlačili priko Barča. Tada sam nosio kancelariju i one ženske što su bile pisarice. Zaminik intendanta me je metnio na čelo kolone. Ja sam prišo kod Barča s kancelarijom, al mnogi nisu prišli. Ja ne znam šta je bilo s njima. Iz Barča sam došo u Odžake. Iz Odžaka smo se vraćali natrag priko mnogi sela i gradova, kojima se ja imena ne sićam, samo se sićam da smo došli u Maribor, digod oko 5. maja. Tu sam bio na austrijskoj granici. Onda smo u Varaždinu utovarili kola i konje u voz i došli u Zemun. Tu su nas istovarili pa smo očli u Požarevac. Iz Požarevca u Radalje, di smo vukli nika drva. Tamo nas je zateklo prvo glasanje. Otale smo očli za Smederevo. Tu sam bio do 1945. godine, tu se rasformirala 51. divizlja. Posli tog odem na dosluženje vojnog roka u Maribor, pa Celje i Dravograd, pa opet u prikomandu u Celje, di sam bio sve do 10. aprila 1947. godine. U vojski sam bio vezista i kurir po potribi. Došo sam naposlitku kući, u moj Tavankut."

Pripravio:
Zvonko Stantić

ETNOMUZIKOLOGIJA BUNJEVACA (III)

„I žene tada mejdan biše"

U ovom broju „Bunjevački novina" završavamo feljton „Etnomuzikologija Bunjevaca" koji je nasto ko plod istraživanja Zvonka Stantića

O, za epske pisme karakterističnoj temi – hrabrosti, **Ivan Ivanić** dalje iznosi: – **Pesme našeg opšteg pesnika Kačića – Miošića čitaju Bunjevci i Šokci vrlo rado**. **Ivan Murgić** priča da je kod ličkih Bunjevaca, u „svakoj kući pesmarica neumrloga **Andrije Kačića** na stolu ležala i osobito u zimu u svakom prelu i posilu čitana je ili pjevana.", pa nastavlja:

– I zaista se sva butun Lika upali, te se ispuni želja svega naroda, jer 1689. g. beše isteran Turčin iz Like.

Junake Bunjevce, koji se u tome, predašnjim i docnijim ratovima proslaviše, peva Kačić ovako: [Razvalne gradova kod Bužima, Mušaluka (grad stari Budak), Barlete, Krmpotićeva kula), Gračac (ruševine grada Kneževića i „Gradina"), kod Lovinca (ruševine Cvituše i Petrovače), Sv. Roka, Ploče (kule Stulića, Batinića i Čablića), Jablanca, Stinice – svedoče i sad o junaštvu Bunjevaca. Kad bi te zidine znale pričati!]

„Na glasu je Rukavina Marko,
Kano vitez Sibinjanin Janko,
Od bijela Perušića grada,
Koji no je u Lici i sada.
Pošteno je Marko vojevao,
Pod Vakupom glave odsicao,
Kad njegova braća izgiboše,
Ivan jedno, a Panča je drugo,
Lipo ih je Marko osvitio,
Tri je turske glave odsikao

Al njega rane dopadoše
Tri ga bojna koplja udariše
Marko biše srca junačkoga
Britkom sabljom koplja prisecaše
Pak uteče dvoru bijelome
I tri koplja u sebe odnese."

Soko biše Orešković Mate
Od bijela Perušića grada
Viteški je s Turcim bojak bio
Pod Vakupom glave odsicao.

Al evo zmaja ognjenoga

Po imenu Starčević Jakova
On na konju Turke razganjaše
Koga stiza po poli priseca.
Pital su ključkog kapetana
Ko najbolje odsicaše glave?
On se zakle hlebom i ćitabom:
Najbola je sablja Starčevića,

A za njime Došen kapetana,
Po imenu Dujma Ličanina,
Obadva su glave odsical
Obadva su na mejdanu bili!

O junaštvu poljičkih Bunjevaka (prva redakcija Poljičkog statuta bila je iz 1322.godine, pisana je štokavski, ćirilicom, što govori o dubokoj, podcinjenoj starini bunjevačkog naroda, često od oni koji nisu znali šta je organizovana borba i zakon, vikovima posli nas, pa su ih drugi rukovodili, koji pišu jezikom sličnim jeziku Poljičkog statuta tek od Gajove reforme jezika, njegovo pismo nikad nisu koristili, a nezasluženo sebi baštine Poljički statut. pr. Z.S.) Ivanić dakle piše:

– Pomenusmo već da su se u bojevima i same Bunjevke odlikovale od kojih naročito Mara Žujevićeva i Bare (Ivanić objašnjava ko Varvara, međutim kod Bunjevaca ženski hipokoristik Bara, dolazi od Barbara) Leksić iz Poljica.

Kačić pevajući bitku na Docu (Dolac) veli:

Al evo ti veće čudo kažem,
Pravo brate, da ništa ne lažem,
Još i ženske tada mejdan biše
Kad u Docu Turci izgiboše.
Tu se nađe Mare Žujovića
Dva Turčina pogubila biše
Trećem sveza ruke naopak
Povede ga k dvoru bijelomu.

Druga beše srca junačkoga
Kano majka Kraljevića Marka
Mlade Bare Leksića ljubovca
Opošteni poljačkinje mlade.
Jednoga je kosarom posikla
Drugoga je živa uhvatila.
Ne čudi se dragi pobratime
Poljičke su roda viljinjega."

Pripravio:
Z. Stantić

ŽIVOT I RAD BUNJEVCA AKADEMIKA JOSIPA PANČIĆA 5. (17.) APRILA 1814. - 25. FEBRUARA (8. MARTA) 1888. (IV)

Da i ditinji um svati prirodu

U vrime kada je Pančić došo u Srbiju ona je u pogledu flore, faune i drugi prirodni objekata bila neispitana i nepoznata u naučnom svitu. Tu ga je čekalo ogromno neobrađeno polje rada. Al, i vrlo težak pionirski rad, za koji je tribalo ne samo visoke stručne spreme nego još i više od tog, puno ljubavi i volje prema radu i neizmirnog strpljenja i istrajnosti, i to ne samo jednog čovika nego čitave ekipe kvalfikovani istraživača. Za identifikaciju biljaka Pančić je od pomoćni sridstava imo samo svoj ranije pripremljen herbarijum u bečkom Prirodnjačkom muzeju i štogod od svoji najnužniji knjiga. Ni taj herbarijum nije mogo puno pomoći, jer su se u njemu nalazile biljke najviše iz flore Sridnje Evrope, a flora Srbije je u mnogom pogledu različita od flore Sridnje Evrope, jer se u njoj nalaze, sem sridnjoevropski, i velik broj drugi florni elemenata (pontijsko-centralnoazijski, mediteranski i dr.) i veliki broj endemični vrsta. Zato se Pančić u početku svoji floristički ispitivanja moro obraćat za pomoć naučnim centrima u inostranstvu, specijalstima za pojedine biljne grupe, šaljući im sakupljeni biljni materijal na ispitivanje i određivanje. Oni su se rado odazival, jer je i nji zdravo interesovala flora Srbije (i Balkanskog poluostrva), kao što se to vidi iz mnogobrojni pisama koje je Pančić dobijo. Ta se pisma sada nalaze u arhivi Botaničkog zavoda Univerziteta u Beogradu.

Biljke donele radost

U jednom od ti pisama poznati ugarski botaničar i prijatelj Pančićev, **Viktor Janka**, ovako piše: „Ne mogu Vam opisati radost koju su mi donele Vaše biljke. Čini mi se da sam bolestan, morao bih ozdraviti pri pogledu na njih. Ne jedanput nego više od deset puta čitam svako Vaše pismo, jer me flora Srbije neobično interesuje i moja je najvatrenija želja da tu rajsku zemlju jedanput sam vidim. Divno je čudo šta Srbija sve pruža. Ona je svakako jedna od onih oblasti, koje su florom najbogatije." Bilo bi od posebnog interesa da se sva ta pisma koja je Pančić dobijo dobro prouče, da bi mogli ociniti ogroman trud i napor koji je Pančić uložio u svom pionirskom radu i da bi se saznalo kako je veliki ugled uživo u naučnim centrima Evrope. U Liceju je Pančić bio opterećen mnogim dužnostima. Održavo je pridavanja iz mnogi predmeta: botanike, zoologije, geologije i mineralogije, pa čak i agronomije.

Kada je postavljen za profesora u Liceju, nije imo nikaki pomoćni sridstava za izvođenje nastave i naučnog rada u oblasti prirodni nauka, jer je sa njegovim dolaskom i otvoren novi odsek u Liceju „jestastveno-tehničeski". Oma je ositio da se prirodne nauke ne mogu predavati brez materijala i da i najbolji opis nije u stanju da zamini očiglednost u nastavi. Zato je uložio puno truda i vrimena da osnuje i uredi kabinete prirodni nauka: botanički, zoološki, geološko-mineraloški. O očiglednoj nastavi on kaže: „Prirodne stvari moraju da očima vide i prstima pipaju. To je princip opažajne nastave. To je sva čarolija koja čini, da i detinji um može da shvati dosta teške, na prvi pogled vrlo zamršene prirodne pojave i da može da zapamti silu raznolikih stvari".

Botaničku zbirku, u njegovom kabinetu smištenu, sakupio je Pančić u mnogobrojnim ekskurzijama po Srbiji, sam i sa svojim učenicima, tako da je tu pridstavljen čitav biljni svit Srbije. Ta zbirka se danas nalazi i čuva u Botaničkom institutu Univerziteta u Beogradu pod imenom „Pančićev herbar". Imajući u vidu sve teškoće, naročito da se Pančić našo u jednoj oblasti koja je floristički bila neispitana i u kojoj je tribalo raditi pionirski, on je počo da objavljuje rezulate svoji naučni istraživanja kasno, tek u 42. godini života. Naročito triba imati na umu to da je

Pančić u svojim proučavanjima bio vrlo oprezan i kritičan i nije donosio odluke prija nego što se potpuno uvirio da su njegova tvrđenja istinita. Pančić je svaki problem proučavo duže vrimena i svestrano. Tako je prvi rad objavio tek posle 10 godina marljivog prikupljanja i proučavanja biljnog materijala iz gotovo svih krajeva Srbije; živi pisak u Podunavlju (od Rama do utoke Timoka) takođe je posmatro i proučavao 10 godina; a da izradi svoje kapitalno dilo Flora Kneževine Srbije (Flora Principatus Serbiae, 1874), Pančić je na tom poslu provo puni 28 godina, a tribalo mu je još slideći 10 godina da, ko dopunu tom dilu, izradi Dodatak flori Kneževine Srbije. Za 42 godine rada Pančić je prikupio i opisao gotovo sve biljke koje rastu u Srbiji: u Flori Kneževine Srbije opisano je 2.074 vrste, a u Dodatku flore Kneževine Srbije još 368. Sem tog, prikupio je i opiso biljke Crne Gore i jednog dila Bugarske. U flori Srbije opiso je ko nove za nauku 102 biljne vrste i bezbroj novi varijeteta i formi. Koliko je u tom poslu bio kritičan, dokazuje činjenica da su od Pančića postavljene dijagnoze za 53 biljne vrste zadržale svoj prvobitni oblik (ostale vrste su dobile drugo ime u vezi sa novijim shvatanjima neki rodova i vrsta u sistematiki).

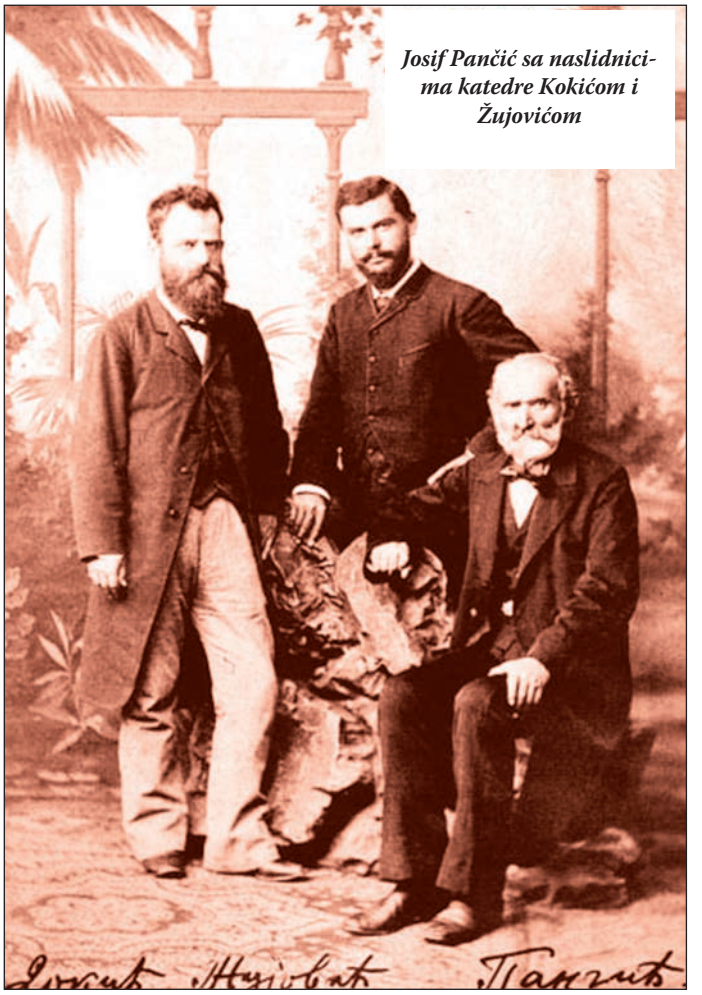

Josif Pančić sa naslidnicima katedre Kokićom i Žujovićom

Uvažavanje Pančića

Pančić je za svoj naučni rad i rad u školi dobio mnoga priznanja kako u svojoj zemlji, tako i u inostranstvu. Postavljan je i biran za rektora Velike škule sedam puti (1866, 1867, 1868, 1869, 1870, 1871. i 1872), pošto se rektor biro sa mandatom od godinu dana. U to vrime, ko rektor priteče današnjeg Beogradskog univerziteta, uspio je priko vlade nabavit prostor za podizanje čuvene Botaničke bašče u Beogradu i započet rad na podizanju njezinog biljnog fonda, prvenstveno radi očigledne nastave, čemu je istrajno težio od početka profesorske karijere. Dvi godine prije ubistva kneza Mihajla, 1870. godine posto je član skupštine, u trećini koju je u skupštinu imenovala sama vlada. Članovima skupštine održo je pridavanje o šumarstvu, koje je imalo značajnog uticaja na usvajanje Zakona o šumarstvu, na kojem je Pančić aktivno radio. Med prvima uključiva se 1872. u novoosnovano Srpsko lekarsko društvo, u kojem je izvestilac o doktorima, koji bi se iz Dalmacije i Trojedine kraljevine želili uključit u rad Društva, a s dr Medovićom je izvestilac o novom privodu „Anatomije", zadužen je za obradu predmeta i dokumentacije za budući Muzej srpske medicine. Floru Crne Gore proučavo je 1873. godine, o čemu je publikovo rad na nemačkom jeziku. U Bugarskoj je boravio dva puta. Prvi put sarađujuć sa čuvenim zoologom Karlom Brunerom fon Vitenilom, a drugi put sa kolegama Dokićom i Žujovićom. Kad je pri Ministarstvu prosvite osnovan Glavni prosvetni savet (1880.), Pančić je određen za člana i izabran za prvog pridsidnika tog Savita. Za vrime prvi zakonodavni skupština u Srbiji, Pančić je po tadašnjem ustavu (za vrime vlade Namesništva) u dva maha postavljen za narodnog poslanika i biran za potpridsidnika Skupštine Srbije (1870. i 1871.). Pri kraju života je iz uvažavanja prema njegovom savesnom, čestitom i plodnom radu na nauki i u školi postavljen za člana Državnog saveta (19. oktobra 1884), što se smatralo ko najveće dostojanstvo u činovničkoj karijeri u Srbiji. Za vrime Srpsko-bugarskog rata 1885-1886. iako je već odavno napuštio doktorsku praksu, Pančić dobrovoljno vrši dužnost Upravnika rezervne vojne bolnice Srpskog društva Crvenog krsta. Kada je 1. novembra 1886. godine osnovana Srpska akademija nauka, Pančić je ukazom od 5. aprila (Pančićev dan rođenja!) 1887. g. postavljen za prvog pridsidnika Srpske akademije nauka. Time je ukazano najveće priznanje Pančiću i uzdignut je na najviši vr srpske prosvite, nauke i kulture.

Pančić je bio član svi glavni naučni i kulturni društava i udruženja u Srbiji i mnogi u inostranstvu. Bio je član Društva srpske slovesnosti, Srpskog učenog društva, Srpske akademije nauka, Arheološkog društva, Lekarskog društva, Društva za poljsku privredu, i član mnogi manji kulturni udruženja u Srbiji. U inostranstvu bio je član mnogi akademija i naučni društava: član Matice srpske u Novom Sadu, Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, Ugarske akademije, Bečkog geološkog instituta, Zoološko-botaničkog društva u Beču, član Bavarskog društva Polichia, Društva Regia Societatis Botanicae Ratisbonensis, Jestastveničkog društva u Šerburu. Posli Pančićeve smrti, nastala je obimna literatura i niz spomena u mnogim akademijama i naučnim društvima u zemlji i inostranstu, u kojima su iznošene njegove velike zasluge za nauku. Med stranim botaničarima steko je ime „Linea srpske zemlje". **Čedomilj Mijatović** o Pančiću kaže: „Posle Ruđera Boškovića, Pančić je drugi Srbin, koji je svojim radom pribavio svome narodu ravnopravnost sa drugim narodima... Prilikom bavljenja u južnoj Francuskoj ko oficir sa komisijom za prijem ratnog materijala, u 1916. godini posetio sam u Montelijeu čuvenu botaničku baštu i tu sreo sa starim i veoma uvaženim profesorom Šarlom Floalom, iznenađenje bilo je veliko i radost neopisana kada sam od njega slušao hvale o Pančiću, koga se on živo seća kao velikog srpskog botaničara i svoga prijatelja. I posle 30 godina od smrti Pančića, njega se živo sećaju i njegovo ime pominju sa osobitim poštovanjem i pijatetom."

Pripravio:
Z. Stantić

U ŽELJI DA NAPRIDUJE, SUBOTIČKA KLIZAČICA BOLJE USLOVE ZA TRENINGE PRONAŠLA U BEOGRADU

„Ledena kraljica" koja topi osmijom

Umitničko klizanje je sport koji ima tradiciju u Subotici, al na žalost, ne i potrebne uslove. Sezone koje su sve kraće, zbog nepostojanja pokrivenog klizališta glavna su priprika ljubiteljima ovog lipog sporta. No, da talenat i uporan rad, nuz tušta odricanja, mogu dovest do rezultata potvrđiva i **Leona Rogić**, članica Klizačkog kluba „Spartak" koja se nalazi u grupi od tri potencijalne kandidatkinje za Zimske olimpijske igre 2018. godine u Južnoj Koreji.

Dok se i dalje takmiči pod zastavom subotičkog Spartaka, al i nacionalne reprezentacije Srbije, Leona se priselila u Beograd, s ciljom da sezonu produži za nikoliko miseci.

– Sezone u umetničkom klizanju traju po 10-11 meseci. U Srbiji je to drugačije, u Subotici, na primer, imamo leda oko tri miseca, u Novom Sadu 5-6, a u Beogradu 6-7. Pa i tako dosta zaostajemo za ostalim zemljama, pa i u okruženju. Eto, na primer, liti radim u pripremnim kampovima, i onda kad triba to da nastavim u Srbiji, jednostavno ponovo pravim pauzu, jel leda jednostavno nema – divani Leona koja je klizanjem počela da se bavi s osam godina.

Kako kaže, nastup na prvom takmičenju i prva medalja donela je velik motiv, a to je i opridililo Leonu da zauvik zavoli ovaj sport. Prva medalja stigla je 2011. godine, bilo je to bronza sa Otvorenog prvenstva Novog Sada. I dok se sića prve medalje, Leona ističe da je u poslidnjoj godini tušta napridovala, „priskočila" je u kategoriju mlađi juniorki, iako je još kadetkinja, i obezbidila misto u reprezentaciji Srbije. Ne pristaje sa treninzima, jer ima nove ciljove.

– Da bi prišla u juniorke moram da budem šampionka u aktuelnoj kategoriji, a moram i da savladam „dupli aksel". Rič je o najtežem skoku u ovoj fazi karijere, a sastoji se od skoka, dva i po okreta u vazduhu i doskoka. Za sada sve uradim dobro u vazduhu, al još uvik ne možem da napravim „izlaz", odnosno posli doskoka ne možem da se zadržim na nogama i dobijem sve bodove pridviđene za ovaj element. Imam treninge dvared na dan na ledu, naravno kad traje sezona klizanja, a uz to su još i treninzi na suvom, poboljšanje kondicije, vežbe snage, al su tu i ples, balet. Otprilike mi polak dana ode na treninge, ostatak je za škulu, odmor, porodicu.

Pominje Leona porodicu i dodaje da brez nje ne bi mogla, jer je sve u familiji Rogić posvećeno ovom sportu.

– Mama i ja smo u Beogradu, tata radi u Subotici, pa dođe u četvrtak, bude priko vikenda i tako. U Beogradu sad imam bolje uslove, dužu sezonu, al doće i vrime kad i to neće bit dosta. Volila bi da se to sve isplati nastupom na Olimpijskim igrama 2018. godine. No, znam da mi do tog pridstoji velik put, moram „priskočit" tri kategorije, a biću i onda tek 15 godina. Ako se i ne nađem tamo, neće bit tuge, jer se nadam i drugim takmičenjima, prvenstvima Evrope... pa i kakoj drugoj zimskoj olimpijadi.

Leona uz osmij curice koji topi led, poziva sve svoje vršnjakinje i vršnjake da se oprobaju u ovom sportu.

– Ko proba – kaže ona – **neće zažalit!**

N. S.

O SPARTAKU

Klizački klub „Spartak" trenutno ima desetak aktivni članova, a ima i škulicu klizanja koje vode treneri Maša Stantić i Paulina Majnarić. Treninzi škulice su subotom od 7 do 8,30 sati, nediljom od 8,30 do 10, a četvrtkom i petkom od 15 do 16 sati. Treninzi takmičarki su svakog dana od 7 do 7,30 sati, a poslipodne četvrtom i petkom od 15 do 16 sati.

Iz KK „Spartak" poručivaje da svako mož da im se priključi, a ako već kogod posiduje solidno znanje u klizanju mož oma doć da nauči piruete, korake i skokove specifične za ovaj sport.

KAKI SU PLANOVI NAUČNIKA PO PITANJU UPOTRIBE BILJAKA U HEMIJSKOJ INDUSTRIJI?

Sutrašnjica hemije

Nafta, i nuz sva naučna dostignuća, do danas pridstavlja prioritetnu sirovinu hemijske industrije. Nuz to, cina nafte je u usponu. Međutim, ako je sudit po hemičaru **Hermanu Fišeru** iz Nemačke, to bi se u bliskoj budućnosti moglo prominit. Sad već davne 1983. godine Fišer je bio jedan od osnivača fabrike boje od prirodni sirovina, u Braunšvajgu. Koristeći boje od biljaka i minerale umisto hemikalja, ostvarivan je godišnji prihod koji se danas mož izrazit cifrom od sedam miliona evra.

Prirodne sirovine nisu novina u industriji, koriste se za izradu razni vrsta lipkova i praška, a najlon kese su sve češće pravljene od polimlične kiseline koja je razgradiva. Isto tako, kućišta laptopa i mobilni telefona dilom su od materijala s dilimično biljnim poriklom. Kućišta se takođe mogu adekvatno izolovat i lanom, drvenim vlaknima i konopljom. A koristi se i poliuretan ili striropor na bazi nafte.

Herman Fišer

Fišer takođe naglašava da su ulja za podmazivanje na biljnoj bazi pokazala veću otpornost na toplotu i ladnoću od standardni ulja. Iako je budućnost biljne hemije svakako napravila određene korake, na tom putu ima još dosta da se uradi. Prije svega što su taki proizvodi još uvik označeni ko specijalizovani, a ne standardni. U tim naporima traži se i način da se od pšenice il lignina u drvenim vlaknima dobiju supstance koje bi za hemijsku industriju bile od velike vridnosti.

Na bojazan da bi moglo doć do epidemije gladi u Afriki i Latinskoj Ameriki, uslid industrijske upotribe biljaka za navedene namine, Fišer tvrdi da to nije opravdana bojazan jer ljudi idu samo jedan dio sporni biljaka. Tako je kod žitarice upotribljivo zrno, a kod uljane ripice uzima se ulje. Pri upotribi lanenog simena, samo dva posto biljke bude iskorišćeno u industrijske svrhe. Vlakna, smola i boje ostaju upotribljivi u druge svrhe. Izolaciona vlakna proizvode se od lana, ko i ulje za linoleum podove i rana sa visokim procentom proteina. Fišer skreće pažnju na važnost ove raznolikosti.

On se takođe kritički osvrće na nelogičnost kojoj nike kompanije naginju, usitnjavaju otpad od drveta želeći od tog pravit nove hemikalje. Fišer taku praksu smatra besmislenom, jer tako nastaje fosilna petrohemija na biljnoj bazi. Uzgajat biljke na solarnoj energiji, a zatim za njevo uništenje koristit značajne izvore energije neisplativo je i loša praksa, odlučan je Fišer.

T. K. M.

U SUSRIT OBILUŽAVANJU 70 GODINA POSTOJANJA I RADA

Poziv bivšim članovima

Povodom 70 godina od osnivanja Kulturno-umetničkog društva železničara „Bratstvo”, rukovodstvo ovog Društva poziva sve kadgodašnje članove da se priključe centralnoj manifestaciji obilužavanja jubileja, koja će, kako je najavljeno, biti održana na jesen.

Povodom planiranog obilužavanja proslave jubileja, **Antuš Romić**, pridsidnik „Bratstva”, kazo je da se svi zainteresovani mogu obratit u prostorijama Društva, svakim radnim danom od 18 do 22 sata el na brojeve telefona: 024/458-803; 061-140-53-46 ili 064-612-56-78.

– Plan je da u toku februara okupimo što veći broj naši kadgodašnji članova, igrača, pivača, sviraca, članova kadgodašnje dramske sekcije, a u toku marta napravićemo plan rada s njima. Na taj način imaćemo po godine da se organizujemo i napravimo lip program, za koji se nadamo da će bit štogod što će Subotica rado pamtit – kazo je Antuš Romić.

S. N.

IZ BELEŽNICE PSIHOLOGA

Petrova noćna smena

Onaj ko ne radi ili nikada nije radio u noćnoj smeni ne može ni zamisliti kako to izgleda. I sama pomisao na to je neprijatna, jer, konačno, stvari su odavno prirodno regulisane: dan je za to da se radi, a noć je za odmor i spavanje.

Pa ipak, ponekada nije tako. Svi znamo da ima poslova koji se upravo moraju obavljati noću. I u svim većim fabrikama određeni broj radnika radi u smenama, pa i u noćnoj smeni. Negde je to zbog tehnološkog procesa rada, koji ne dozvoljava da mašine stanu, a negde je to – jednostavno zbog loše organizacije rada.

Međutim, većina ljudi se teško navikava na noćni rad. Noćni rad je i psihološka i fizička prinuda. Čovek se zapravo muči, jer mora istovremeno da se koncentriše i na posao, a i da savladava prirodnu potrebu za snom. Posebno je težak onaj period između jedan i tri sata ujutro, kada su sve čovekove funkcije na takozvanoj fiziološkoj nuli.

Većina ovih radnika se žali na hroničan umor i neraspoloženje, jer se danju ne mogu naspavati i odmoriti, pre svega zbog dnevnog svetla, zatim buke, dece, te porodičnih obaveza. Većina takođe poremeti svoje navike u ishrani, pa im večera bude negde posle ponoći, a danju nemaju apetit. Neki radnici imaju i zdravstvenih tegoba, posebno oni koji su već od ranije bolovali od neke hronične bolesti, ili su emotivniji i osetljiviji. Sve u svemu, noćni rad je zaista krajnje neprijatan, neprirodan i u krajnjoj liniji nehuman. Većina radnika ga ne voli čak i kada je dobro plaćen.

Pa ipak, naišla sam na radnike koji vole noćnu smenu. Petar je bio jedan od njih. Imao je bolesnu ženu, skoro nepokretnu, za koju – bilo zbog novca, bilo zbog nečeg drugog, nikako nije mogao da nađe osobu koja bi brinula o njoj. Petar je jako voleo svoju ženu. Nisu imal dece pa su, valjda, i zbog toga, bili jako vezani jedno za drugo. Ona je odavno prestala da radi. Oduvek je bila nežnog zdravlja i sada je, mada još relativno mlada, mogla obavljati samo lakše fizičke poslove. Pomoć u kući joj je stvarno bila potrebna.

Petar nije želeo, ili nije smeo da je poveri nekom na brigu ili čuvanje, pa je sam našao rešenje. Radiće noću, a danju će on brinuti o njoj. Malo će odspavati, njemu je dovoljno nekoliko sati spavanja, jak je i izdržljiv, a nikada nije ni bio neka velika spavalica. Da li će se kasnije sve to odraziti na njegovo zdravlje – o tome Petar nije razmišljao. On je samo mislio na svoju ženu i radovao se svakom jutarnjem odlasku kući i sreći što će je kao malo dete probuditi nežnim poljupcem i toplom jutarnjom mirisnom kafom koju će zajedno popiti. Onda bi malo popričali, on bi već usput kupio sve što je potrebno za ručak, pospremio bi malo i legao da odmori. Po podne, posle ručka, opet bi malo zadremao, uveče bi zajedno gledal televizijski program, zajedno bi večerali i on bi joj, opet, srećan poželeo laku noć pred spavanje. Posle toga bi pogasio sva svetla, zaključao ulazna vrata i miran i zadovoljan pošao u fabriku – u svoju noćnu smenu.

Ljubav je zaista moćna stvar. Ništa nam ne daje toliko snage i volje za življenjem kao ljubav. I ništa ne daje toliko smisla i ne opravdava naše postupke kao ljubav. To podjednako dobro znaju i oni koji je imaju i oni koji je nemaju.

Petar je imao taj najlepši motiv za svoje postupke i čudio se što ga uopšte pitam da li voli noćnu smenu.

Desa Kujundžić

Horoskop za februar

Poso: Odnos s okruženjem će vam u mnogo čemu pomoć da ostvarite svoje ciljove, al mnogi od vas će past u zabludu da su drugi dužni radit vaš poso. Odmirite šta možete dobit od drugi, a šta ne.
Ljubav: Ovo je period u kojem ćete s partnerom ostvarivat bolju komunikaciju posli dužeg vrimena.
Zdravlje: Hronična iscrpljenost.

Poso: Donećete jednu od važniji odluka u ovoj godini, zato je važno da dobro procinite koliko je u vašem interesu da se oko tog dugoročno angažujete. Planete će vam bit naklonjene, al očekivajte i zavist pojedinaca.
Ljubav: I,ako težite harmoniji s vašom voljenom osobom, često prinagljujete i stvarate disbalans u vezi.
Zdravlje: Unosite više tečnosti.

Poso: Očekiva vas period kad ćete morat pravit manje i strpljivije korake naprid, prije svega da ne bi ugrozili sve što ste postigli u bliskijoj prošlosti. Od povlačenja bi imali samo štetu, istrajte u svojim ciljevima.
Ljubav: Nesuglasice koje postoje izmed vas i voljene osobe morate aktivno rišavat da ne bi došli do zida.
Zdravlje: Problemi s varenjom.

Poso: Iako želja kod vas postoji, uspih u ovom periodu neće bit srazmiran vašim naporima. To je štogod što ćete morat prihvatit ko prolaznu neminovnost iz koje možete izać odlučniji da uspijete.
Ljubav: Procinili ste da ste u pravu i ne želite čut argumente partnera, ovo nije dobra osnova za dijalog.
Zdravlje: Problemi s težinom.

Poso: Već duže vrime ste čekali period nalk ovom, imaćete dobre osnove i manevarski prostor da ostvarite značajne uspihe na svim poljima. Čak i pored želje nekolicine da vas u tom sabotiraju.
Ljubav: Imate više očekivanja nego što od sebe dajete u vezu, ovo bi vas moglo razočarat, a da je krivica objektivno vaša.
Zdravlje: Obratite pažnju na pravilnu ishranu.

Poso: Želite drugima dat primer kako se upornošću postiže sve, al i sami uviđate da tvrdoglavost ne rišava sve probleme već kadkad triba razmotrit problem iz više uglova.
Ljubav: Vaš partner se nada da ćete nać više vrimena za zajedničke trenutke, al vi to odlažete.
Zdravlje: Držite pritisak pod kontrolom.

Poso: Opterećeni ste promašajima iz prošlosti i ne usuđivate se ić u nove poduhvate. Vrime će vas, međutim, gurnit u to, bili spremni il ne. Iz prošlosti možete nosit sa sobom i pokoju pouku, ne samo strah.
Ljubav: Inat koji ispoljavate neće vam donet ništa dobro, prije svega jer dobro uviđate da je brez osnova.
Zdravlje: Skloni ste depresivnim mislima.

Poso: Odlučnost koju pokazivate u svom radu kogod neće blagonaklono posmatrat i pokušaće vas u tome osujetit. Imajte na umu da vam konflikt nije u interesu i da take stvari triba rišavat ladne glave.
Ljubav: Idealizujete partnera a da pritom ne primećivate kako to utiče na razvoj situacije u vašoj vezi.
Zdravlje: Gubitak apetita.

Poso: Ne možete se odlučit kojim putom doć do onog što smatrate svojim interesom, imate želju da ostavite utisak na druge ljude i u tom često znate i pritirat. Fokusirajte se na bitne stvari.
Ljubav: Ostvarićete bliskiji odnos s partnerom, ako počmete da slušate šta ima da kaže, što ste do sad nerado činili.
Zdravlje: Česte glavobolje.

Poso: Želju da napridujete moglo bi usporit niz problema koje ranije niste rišili. Ovaj period bi vas u tom pogledu mogo sputat da krenete radit štogod novo, stoga očekivanje svedite na razumnu miru.
Ljubav: Postoje oprečni pogledi na nike stvari izmed vas i partnera, to bi vas moglo udaljit, ako ne nađete zajednički jezik.
Zdravlje: Izbigavajte masnu ranu.

Poso: Odugovlačite poslove koje ste tribali već privest kraju, razlog za to je vaše oklivanje da se upuštite u koštac s neprijatnim stvarima. Iskoristite ovaj period da dio tog zaostalog posla rišite sad.
Ljubav: Ne očekivajte nikako iznenađenje, al bićete više puti iznenađeni gestom voljene osobe.
Zdravlje: Bolovi u stopalama.

Poso: Unećete dosta energije i želje za uspihom u sve što budete radili, al će rezultati bit ispod vaši očekivanja. U ovom periodu mogli bi savladat poriv da olako odustajete od započetog.
Ljubav: Potribe voljene osobe stavljate u drugi plan zbog izgovora koje ne bi smili koristit u takim situacijama.
Zdravlje: Slab apetit.
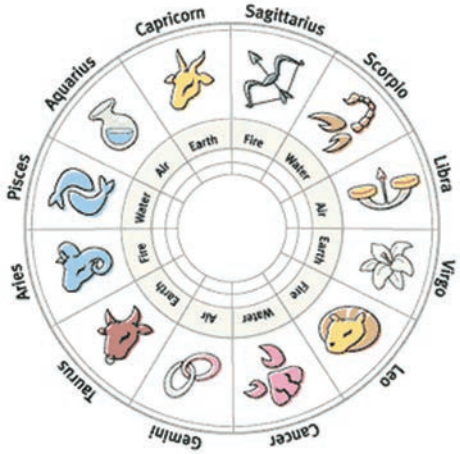
T. K. M.